

เรื่องสนทนากับผู้ขายปล้น

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงราชานุภาพ ทรงเรียบเรียง

พิมพ์ในสารพระราชทานเพลิงศพ

พระตำรวจตรี พระยาอภิชาติชาลยุทธ (เจริญ เสวตนันท์)

ทม, ตจว, ตช, ๑๓๑

๕ ๔
เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

คุณหญิงกลิ่นอภิชิต ชาญยุทธ กษัตริย์ผู้เป็นเจ้าภาพการศพ
 พระตำรวทวิ พระยาอภิชิตชาญยุทธ (เจริญ คุ้มคณินทน์) ท ม, ต จ ว,
 ต ช, ฯ ให้มาแจ้งความยังหอพระสมุทวชิรญาณสำหรับพระนคร ว่ามี
 ศรัทธาจะพิมพ์หนังสือเป็นของแจกเนื่องในทักษิณานุปทาน ซึ่งข้าพเจ้า
 เมื่อพระราชทานเพลิงศพพระยาอภิชิตชาญยุทธ ขอให้กรรมการหอ
 พระสมุท ฯ ช่วยเลือกเรื่องหนังสือและจัดการพิมพ์ให้ตามประสงค์
 เมื่อข้าพเจ้าเลือกเรื่องหนังสือ ระวังถึงความที่ได้อ่านเคยชอพบ
 กับพระยาอภิชิต ฯ มาช้านาน ตั้งแต่ข้าพเจ้ายังเป็นเด็กพอจำความได้
 พระยาอภิชิต ฯ ยังเป็นมหาดเล็กพิเศษอยู่ในรัชกาลที่ ๔ ได้เคยคุมขมา
 แต่ครั้งนั้น ครั้นใหญ่ขึ้นเมื่อมีตำแหน่งราชการในรัชกาลที่ ๕ ก็ได้
 ชอพบกันสนธิสนมมาจนตลอดรัชกาล ถึงรัชกาลปัจจุบันนี้ เมื่อพระยา
 อภิชิต ฯ แก่ชราไม่ได้รับราชการประจำแล้ว ข้าพเจ้าแต่งหนังสือเรื่องใด
 ซึ่งจะต้องกล่าวถึงเรื่องราวครั้งรัชกาลที่ ๔ และตอนต้นรัชกาลที่ ๕ ซึ่ง
 ข้าพเจ้าไม่สามารถทราบได้เอง เชิญพระยาอภิชิต ฯ มาไต่ถามการนั้นๆ
 ก็สำคัญมายังหอพระสมุท ฯ โดยเต็มใจไม่เคยขัด แม้เงินเมื่อมีอาการ
 ช่วยอุปถุผลภาพไม่สามารถจะมาได้เองแล้ว จดหมายไปถามก็ยังเอาเป็น
 ธุระชวนชววยชี้แจงให้เช่นประโยชน์แก่หอพระสมุท ฯ จนตลอดอายุของ
 พระยาอภิชิต ฯ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นผู้หนึ่งซึ่งได้มีคุณแก่ตัวข้าพเจ้า และ
 หอพระสมุท ฯ ถึงเจ้านายพระองค์อื่น ฯ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าที่ทรงพระ
 เมตตาโปรดพระยาอภิชิต ฯ เพราะเหตุที่ได้ทรงคุ้นเคยมาตั้งแต่ยังทรง

(๒)

พระเยาว์ และทรงพระเมตตาามาจนตลอดอายุของพระยาอภิชาติ ฯ ก็มีหลายพระองค์ด้วยกัน เรื่องหนังสือซึ่งจะพิมพ์แจกในวาระศพพระยาอภิชาติชาตยยุทธ ข้าพเจ้าคิดจะหาให้ถูกอรรถาธิบายของผู้มรดกภาพ นักได้หนังสือเรื่องหนังสือ ซึ่งข้าพเจ้าแต่งไว้เองแต่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ เรียกว่า “เรื่องสนทนากับผู้ร้ายปล้น” หนังสือเรื่องนี้ยังใช้เป็นตำราในโรงเรียนการปกครองอยู่คน เคยพิมพ์แล้วหลายครั้งก็จริง แต่พิมพ์รวมกับตำราเรื่องอื่น เห็นจะเคยอ่านแต่ผู้ที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนการปกครองเป็นพัน จึงคิดว่าถ้าแยกเอาออกมาเป็นหนังสือต่างหากพิมพ์แจกในวาระนี้ ก็เห็นจะถูกอรรถาธิบายพระยาอภิชาติชาตยยุทธ เพราะพระยาอภิชาติ ฯ เคยเป็นข้าหลวงชำระความไร้อุบาย เมื่อรัชกาลที่ ๕ หลายคราว นับว่าเป็นผู้ชำนาญการชำระไร้อุบายคนหนึ่ง และหนังสือเรื่องสนทนากับผู้ร้ายปล้นนั้น ถึงใคร ๆ อ่านก็เห็นจะมีประโยชน์ในทางความรู้ยังมามีมากก็น้อย เชื่อว่าคงจะพอใจแก่ผู้ที่ได้รับไปอ่านโดยมาก ข้าพเจ้าจึงให้พิมพ์ “เรื่องสนทนากับผู้ร้ายปล้น” เป็นหนังสือแจกในวาระศพพระยาอภิชาติชาตยยุทธ

ประวัติพระยาอภิชาติชาตยยุทธ

พระยาอภิชาติชาตยยุทธ (เจริญ) เป็นบุตรพระยามหานิเวศนา
นฤักษ์ (เผือก เศรษฐินันท์) เกิดที่ขานขิดาคำบลคลองมอญ จังหวัด
ธนบุรี ในรัชกาลที่ ๓ เมื่อวันจันทร์ที่ ๓๑ มีนาคม ปีจอ พ.ศ. ๒๓๘๓

(๓)

คุณหญิงขุนาค เสวคนันท์ เป็นมารดา เมื่อยังเยาว์ได้เล่าเรียนอักษร
สมัยที่วัดพระยาธรรม ในสำนักพระนิกรมุนี (เขมยจวรรณ) ซึ่งเป็น
บุตรเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (กุน) ต้นสกุลรัตนกุล เมื่อบิดาทำการ
มงคลคฤหัสถ์ในรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงพระกรุณาโปรดฯ พระราชทานทองคำหนัก ๕ บาท กับเงินตรา ๕
ตำลึงเป็นของขวัญ นับว่าเป็นเกียรติยศเริ่มแรกซึ่งพระยาอภิชาติชาต
ยुทธไกรวัตรพระราชทาน เหตุด้วยเมื่อในรัชกาลที่ ๓ พระยามหามุนี
ผู้บิดาได้เป็นตำแหน่งเจ้ากรม ไส้สมเด็จเจ้าพระมหาสมณเจ้า กรมพระ
ปรยามุนีพิทักษ์มนตรี พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรง
คุ้นเคยและทรงพระเมตตาตามาแต่ยังทรงผนวช ครั้นสมเด็จพระมหา
สมณเจ้าฯ พระองค์นั้นสิ้นพระชนม์ จึงโปรดฯ ให้เข้ารับราชการ ได้
เป็นตำแหน่งพระยาอภัยนันทวิกรมมาตย์อยู่ในกรมสนมพลเรือน จึงทรงพระ
กรุณาฯ ปล่อยให้ไปตั้งบุตร เมื่อพระยาอภิชาติชาตยुทธไกรวัตร และบวช
เป็นสามเณรอยู่ที่วัดพระยาธรรม ตาม ประเพณี การศึกษาในสมัยนั้นแล้ว
บิดานำถวายตัว ได้เป็นมหาดเล็กวิเศษอยู่ในเวรคักคักมาแต่ในรัชกาลที่ ๔
เมื่อสิ้นรัชกาลที่ ๔ พระยาอภิชาติชาตยुทธไกรวัตรอายุได้ ๑๘ ปี ปรากฏ
ว่าเป็นมหาดเล็กคนหนึ่งซึ่งคล่องแคล่วฉลาดเฉลียว (เป็นอนุชาตวุฒิ
สืบมาแต่บิดา) ถึงรัชกาลที่ ๕ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็น
ตำแหน่งมหาดเล็กถวายงาน แล้วได้เลื่อนเป็นมหาดเล็กกำกับศาล
กระทรวงวัง ศาลกระทรวงเมือง และศาลต่างประเทศ ซึ่งมีหน้าที่

(๕)

ข้าราชการในสมัยนั้น ตำแหน่งมหาดเล็กกำกับศาลมีหน้าที่สำหรับ
เร่งรัดด้วย ความและทำรายงานการศาลนั้น ๆ ขึ้นกราบบังคมทูล ฯ
พระยาอภิชาติชาตยาธิบดีรับราชการในตำแหน่งนี้มีอำนาจความชอบ ได้
รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มงกุฎสยามเป็นครั้งแรก เมื่ออายุ
ครบอุปสมบท ได้บวชอยู่ในวัดเครือวัลย์ พระเชษฐาภิรมย์ธรรม (สี)
เป็นพระอุปัชฌาย์ พระพรหมมุนี (เหมือน) กับพระเทพกวี (นิม)
เป็นพระกรรมวาจา บวชอยู่พรรษาหนึ่งแล้วลาสิกขากลับมาช่วยราชการ
ตามเดิม

ถึง พ.ศ. ๒๔๓๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน
สัญญาบัตรขึ้นตาศึกก็เป็นที่จำชำนานูทั่วทั่ว ในกรมพระตำรวจ ใน
สมัยนั้นหน้าที่ตำรวจมีหลายอย่าง นอกจากรักษาพระองค์ เช่นทำหน้าที่ตาม
เสด็จ ยังมีหน้าที่ซึ่งต้องทำเป็นราชการต่าง ๆ เช่นตรวจราชการ
และชำระความรับสั่ง ตลอดจนถึงทำการโยก ว่าโดยย่อในบรรดาการ
ซึ่งมีพระราชประสงค์จะให้สำเร็จรวดเร็วทันพระราชหฤทัย มักทรงใช้
ตำรวจให้ทำการนั้น ๆ ตั้งแต่พระยาอภิชาติชาตยาธิบดีไปจนตำแหน่ง
จำชำนานูทั่วทั่ว แม้ได้เลื่อนยศขึ้นตาศึกก็ต่อมาก้อยแต่ในกรมพระ
ตำรวจ รับราชการเป็นตำรวจมาตลอดเวลา ๔๓ ปี ได้เคยรับราชการ
ต่าง ๆ บรรดามีในหน้าที่ตำรวจแทบทุกอย่าง ครั้นได้จ้ครายการไว้ ใน
หัวข้อเรื่องประวัติว่า เมื่อเป็นจำชำนานูทั่วทั่ว ได้เป็นพนักงานตรวจ
ทุนลดยพระประทับอย่าง ๑ ได้เป็นพนักงานตรวจจับคนเล่นการพนันที่

(๕)

ต้องห้ามอย่าง ๓ ได้เป็นพนักงานเร่งความอ้าเออที่ค้างชำระอย่าง
และได้เป็นนายกำนทำกรปฏิสังขรณ์วิหารพระโลกนาถที่วัดพระเชตุพน
อย่าง ๓

ถึง พ.ศ. ๒๔๒๐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
สัญญาบัตรเลื่อนขั้นตาคักคิเป็นจมนทิพเสนา แล้วโปรดให้เป็นข้าหลวง
ออกไปรับขี้ขี้และชำระผู้ร้ายที่จังหวัดพระตะบอง และเสียมราฐ
ครั้ง ๓ เมื่อกลับเข้ามาได้เป็นตลาการชำระความผู้ร้ายลักฆ่ากระบือ
ไม่มีตัวรูปพรรณครั้ง ๓ ได้ชำระความค้างในกระทรวงนครบาลครั้ง ๓
ได้ชำระความโจรผู้ร้ายจังหวัดธนบุรีแทนเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิราช (เวก
บุญบริรักษ์) เมื่อยังเป็นที่พระสุริยภักดี ซึ่งขึ้นไปพักข้อครั้ง ๓ และ
ได้ชำระความอาญาอภการซึ่งเป็นความมิขี้สิ่งหลายเรื่อง

มีเรื่องพระยาอภิชาติชาตยยุทธจกไว้ ในหัวข้อเรื่องประวัติเป็นเรื่อง
ขบขันอยู่เรื่อง ๓ ซึ่งข้าพเจ้าผู้แต่งเรื่องประวัติเห็นเอง และขี้เป็น
พยานในการที่กล่าว ว่าครั้งหนึ่งเสด็จประทับอยู่ที่พระราชวังบางปิ่น
มีฝรั่งเล่นกลคนหนึ่งเข้ามาขอเล่นกลถวายทอดพระเนตร จึงโปรดฯ
ให้ขึ้นไปเล่นที่พระที่นั่งวโรภาสพิมาน (องค์เก่า) ชั้นต่ำ เมื่อเล่น
กลอย่างอื่นแล้ว ถึงที่สุดฝรั่งคนนั้นทำไห้ใครเขาเชื่อกมิตตัวครั้งไว้
กยแก้ไ้ จะแก้ออกให้ไ้ โดยเร็วพลัน มีขี้สั่งถามทางตำรวจ ว่าใคร
จะรับอาสาไม้บ้าง พระยาอภิชาติชาตยยุทธยังเป็นจมนทิพเสนาอาสา
ขึ้นไปมิต จะมิตอย่างไรไม่ทราบ เห็นเมื่อขณะกำลังมิตอยู่ ฝรั่ง

(๖)

ตั้งทำอะไรไม่ยอมให้มีครั้ง ๓ แล้วกลับยอม ครั้นมีเสร็จแล้ว ฝรั่งให้
เขามานั่ง พยายามแก้อยู่ช้านาน เสียงดังกึกกักกิ้งก้าง ทุหม้อน
จะลงค้อน ทำอย่างไร ๆ ก็แก้ไม่หลุดได้ ลงปลายเรียกให้เอามือ
เข้าไปตักเชือก เป็นอันยอมแพ้

ในเวลาเมื่อพระยาอภิชาติชาตยุดทเป็นตำแหน่งจมนทิพเสนา ได้
รับแต่งตั้งเรื่องรามเกียรติ์ที่จารึกไว้ที่พระศรีรัตนศาสดารามตอน ๓ และ
ได้เป็นข้าหลวงขึ้นไปกระทำการทำพลับพลาเสด็จประพาสจังหวัดอ่างทองและ
ลพบุรีครั้ง ๓ ในตอนนั้นได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก
ชั้นที่ ๕

ถึง พ.ศ. ๒๔๒๘ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน
สัญญาบัตรเลื่อนยศขึ้นเป็นพระอินทราภิบาล แล้วโปรด ฯ
ให้เป็นข้าหลวงขึ้นไปสืบราชการเรื่องทัพพม่าที่เมืองหลวงพระบาง แล
จัดการปลูกขี้ผึ้งเตรียมเสบียงไว้รับกองทัพ แล้วโปรด ฯ ให้เป็น
ข้าหลวงอยู่ประจำเมืองหลวงพระบางในเวลาเมื่อพระเจ้ามหินทรเทพนิราธร
เจ้านครหลวงพระบางลงมาเฝ้า ฯ ที่กรุงเทพฯ ฯ ครั้นกลับมาจาก
ราชการคราวนั้น ได้รับราชการเป็นนายกองตรวจจับผู้ร้ายในลำน้ำเจ้า
พระยาทอง ๓ และได้เป็นตุลาการชำระอภัยที่กรมยุดทนาธิการจับ
กอง ๓ นอกจากนั้นได้เป็นข้าหลวงผูกบัญชีจังหวัดสมุทรปราการ
จังหวัดพระประแดง จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดนครนายก เห็น
จะเป็นเพราะความคุ้นเคยของที่ ๆ ได้ออกไปรับราชการครั้งผูกบัญชี ต่อ

(๗)

มาจึงไปรคเกล้า ฯ ให้เป็นผู้ชำระเสนาที่บิณฑังเงินค่านาจังหวัดปราจีนบุรี
จังหวัดนครนายก และจังหวัดฉะเชิงเทรา และไปรค ฯ ให้เป็นข้าหลวง
ออกไปรักษาราชการจังหวัดนครนายกอยู่ครั้งหนึ่งถึง ๒ ปี แล้วจึงกลับ
เข้ามารับราชการในกรมพระตำรวจตามเดิม ได้เป็นนายค้ำทำงาน
พระเมรุทั่วราชอาณาจักร ๑ ทิวคเทพศิรินทราวาสครั้ง ๑ ท้อง
สนามหลวง ๓ ครั้ง ในเวลาพระยาอภิชาติชาตยุดธเป็นตำแหน่งพระ
อินทรวินิจฉัย ได้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกเลื่อนขึ้น
เป็นชั้นที่ ๔

ถึง พ.ศ. ๒๔๓๕ ทรงพระกรุณาไปรคเกล้า ฯ พระราชทาน
สัญญาบัตรเลื่อนขึ้นศักดิ์กิติเป็นพระอินทรเทศ แล้วไปรค ฯ ให้เป็น
ข้าหลวงขึ้นไปชำระโจรผู้ร้ายในแขวงจังหวัดอ่างทอง จังหวัดพรมบุรี
จังหวัดอินทบุรี จังหวัดไชยนาท พระนครศรีอยุธยา และจังหวัด
สระบุรี ในระหว่างนั้นได้เป็นนายค้ำทำเขาไกลาสงารพระราชพิธี
โสกันต์ที่ในพระบรมมหาราชวังด้วย ในเวลาพระยาอภิชาติชาตยุดธเป็น
ตำแหน่งพระอินทรเทศนั้น ได้รับพระราชทานเครื่องยศโต๊ะกาทองคำ
และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกชั้นที่ ๓ มงกุฎสยามชั้นที่ ๓ กบ
เหรียญจักรมาลา

ถึง พ.ศ. ๒๔๓๗ ทรงพระกรุณาไปรคเกล้า ฯ พระราชทาน
สัญญาบัตรเลื่อนขึ้นศักดิ์กิติเป็นพระยาพิเรนทรเทพ และเป็นองคมนตรี
แล้วไปรค ฯ ให้เป็นข้าหลวงกลับไปชำระโจรผู้ร้ายในหัวเมืองตามเดิม

(๘)

จนจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลแล้วจึงกลับมารับราชการตั้งเท่า ได้เป็น
กรรมการชำระความเรื่องข้อเงินค่าธรรมเนียมที่กระทรวงกลาโหมครั้ง ๑
ได้เป็นกรรมการศาลรับสั่งพิเศษครั้งที่ ๓ ชำระความค้างเก่าที่ศาล
สถิตยคดีธรรมครั้ง ๑ ได้ชำระความอุ้งยที่กระทรวงนครบาลครั้ง ๑
ได้เป็นกรรมการตรวจพิณัยกรรมเจ้าพระยารัตนบดินทรครั้ง ๑ และได้
เป็นกรรมการได้ส่วนเรื่องไฟไหม้ที่โรงกระยาแผ่นในพระบรมมหาราชวัง
ครั้ง ๑ และได้เป็นนายค้ำทำพระเมรุสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชด้วย
เมื่อพระยาอภิชาติชาญยุทธเป็นตำแหน่งพระยาพิเรนทรเทพ ได้รับพระ
ราชทานเหรียญราชินี และเหรียญปราบช้อ และเมื่อพระยามหานิเวศน์
ผู้บิดาถึงอนิจกรรม ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ติดต่อยุ
จอมเกล้าสี่ตระกูลยศด้วย

ถึง พ.ศ. ๒๔๔๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน
สัญญาบัตรเลื่อนขึ้นตาศักดิ์เป็นพระยามหามนตรี ในตอนนั้นได้เป็นนาย
ค้ำทำพระเมรุท้องสนามหลวง และทำโรงงารพระราชพิธีที่วัดอภิเษก
แล้วเป็นนายค้ำทำพระเมรุที่สวนมิสกวัน ได้เป็นตำแหน่งมรรคนายก
วัดชีโนรสาราม และวัดรวกจังหวัดพระประแดง และเป็นกรรมการ
กีฬาในจารพระราชพิธีรัชมงคตที่พระนครคืออยุธยา เมื่อพระยาอภิชาติ
ชาญยุทธเป็นตำแหน่งพระยามหามนตรี ได้รับพระราชทานเหรียญ
รัตนภรณ์รัชกาลที่ ๕ ชั้นที่ ๕ และเข็มพระชนมายุสมมงคล นอกจากนั้น
ได้รับพระราชทานเหรียญตระกูลในจารพระราชพิธีทุกคราวมา

(๘)

ถึงรัชกาลปัจจุบัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนชั้นตาศึกก็ เป็นพระยาอภิชาติชาตยยุทธ ตำแหน่งางวางพระตำรวจ มียศเป็นพระตำรวจตรี และเป็นองคมนตรีด้วย ใ้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มงกุฎสยามชั้นที่ ๒ และ ตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ และเหรียญราชรุจิทองเป็นบำเหน็จในตอนนี้

ถึง พ.ศ. ๒๔๕๘ พระยาอภิชาติชาตยยุทธอายุได้ ๖๗ ปี เกิดอาการ ทุพลาภาพ เห็นว่าไม่สามารถจะรับราชการสนองพระเดชพระคุณตาม ตำแหน่งใ้ จึงกราบบทวายบังคมลาออกจากราชการประจำ ก็พระราชทาน พระบรมราชานุญาต แลทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน เบี้ยบำนาญให้เลี้ยงชีพต่อมาจนตลอดอายุ

ถึง พ.ศ. ๒๔๖๖ พระยาอภิชาติชาตยยุทธป่วยเป็นโรคชราอาการ ชุติลงโดยลำดับ จนถึงอนิจกรรมเมื่อวันที่ ๓๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ คำนวณอายุได้ ๗๓ ปี

พระยาอภิชาติชาตยยุทธ มีบุตรใ้รับราชการสนองพระเดชพระคุณ อยู่ในเวลานี้ ๔ คน คือ

ขุนตำรวจเอก พระอภัยขวิบาล (ประเสริฐ เศวตนิรันทน) รับ ราชการเป็นปลัดจังหวัดกำแพงเพชร คน ๑

รองอำมาตย์โท ขุนพิพัฒน์นันทภูมิ (เชษฐ เศวตนิรันทน) รับราชการเป็นนายอำเภอจังหวัดลำปางคน ๑

เรื่องสนทนากับผู้ร้ายปล้น

อธิบาย

มีผู้ร้ายพวกหนึ่งสมคบกันเที่ยวทำโจรกรรม ในแขวงเมืองปทุมธานี กรุงเก่า สุพรรณบุรี และหัวเมืองอื่นที่ใกล้เคียงมาเนือง ๆ ครั้นเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๖ ผู้ร้ายพวกนี้ปล้นไล่ฝูงกระบือในแขวงปทุมธานี แล้วไปปล้นที่เมืองสุพรรณอีก เจ้าพนักงานช่วยกันสืบเสาะติดตามจับได้ ถูกที่เป็นผู้ร้ายนายช้องสำคัญหลายคนส่งไปพิจารณาที่มณฑลนครไชยศรี ผู้ร้ายพวกนี้ให้การรับสารภาพตามสัตย์จริง ครั้นเมื่อเสร็จการพิจารณาแล้ว มีผู้ใดลองไต่ถามถึงวิธีของโจรผู้ร้าย ได้ความตามคำซึ่งพวกผู้ร้ายเหล่านั้นเล่าให้ฟัง เห็นเป็นเรื่องน่ารู้ จึงได้จดลงเป็นคำสนทนาพิมพ์ไว้ให้ผู้ที่สนใจมีหน้าที่สืบจับโจรผู้ร้ายอ่านทราบวิธีของโจรผู้ร้ายไว้ประกอบกับความคิด แต่ผู้ร้ายพวกอนทางอนจะมีวิธีอย่างเดียวกันถึงนหรือประการใด ถ้าท่านผู้ใดอยากจะทราบก็ขอให้คิดอ่านสอบสวนพิเคราะห์ติดตามควรเถิด

๓. ถามว่า ที่ผู้ร้ายจะเริ่มคิดการปล้นสดมภ์ที่แห่งใดนั้น อาศัยอย่างใดเป็นเหตุก่อน จึงไปทำการปล้นสดมภ์

ตอบว่า ในการที่จะปล้นแห่งใด จะปล้นเรือนก็ดี หรือจะปล้นโคกระบือก็ดี ผู้ร้ายบ้านใกล้เจ้าทรัพย์เป็นผู้คิดอ่านก่อน แล้วจึงเป็นสายมาชักชวนผู้ร้ายอื่นเข้าพวกกันไปปล้น

๒. ถามว่า คนชนิดใด ที่เป็นสายเช่นนั้น

ตอบว่า คนที่เป็นนักแสดงอยู่บ้านไกล เรือนเคียงกับเจ้าทรัพย์ไม่ใช่
คนอยู่ไกล และไม่ใช้คนจร

๓. ถามว่า ที่เรียกว่านักแสดงนั้น ผิดกับผู้ร้ายอย่างไร

ตอบว่า พวกผู้ร้ายไม่เรียกกันเองว่าผู้ร้าย เรียกกันเองว่านักแสดง
คนที่เรียกกันว่านักแสดง เป็นอันเข้าใจกันว่าเป็นคนเข้าใจการปล้นสดมภ์
หรือมีหน้าที่เป็นคนลักโคกระบือ หรือเป็นผู้รู้เห็นเป็นใจกัน ช่วยรับชื้อ
โคกระบือที่ปล้นลักไปเป็นต้น จึงเรียกกันว่านักแสดง เป็นเข้าใจกันว่า
เป็นคนชนิดคนทั้งนั้น

๔. ถามว่า พวกผู้ร้ายที่ลวงลักข่องเขา อยู่ในพวกที่เรียกว่า
นักแสดงเหมือนกันหรือ

ตอบว่า คนชนิดนี้นั้นเป็นคนละพวกกับพวกนักแสดง เพราะความ
พอใจผิดกัน พวกลวงลักมักหากินคนเดียว คอยค้อมมองลวงลักเข้า
ของเขาไปตามแต่จะไต่ ไม่พอใจจะทำการที่กล้าหาญและไม่คบพวก
มาก ส่วนพวกนักแสดงนั้นหากินในเชิงคยพวกพ้องมาก จึงไม่ถือว่าพวก
ลวงลักเป็นพวกเดียวกัน

๕. ถามว่า ผู้ร้ายที่เขาขึ้นที่ขวลอยยิงเขาคายนั้น อยู่ในพวก
นักแสดงหรือไม่ใช่

ตอบว่า พวกนักแสดงไม่ประพฤติในการลอบยิงคนเช่นนั้น ยิ่งก็ยิง
แต่คนรับสินขล ถ้ารู้ว่าใครรับสินขลจับตนบางทีก็ยิงเสีย แต่ถึงกระนั้น

๓
ผู้ที่ยังก็มีมักจะเป็นแต่คนคนเดียว นักเลงที่มีถิ่นฐานบ้าน
เรือนไม่มีใครทำ

๖ ถามว่า การปล้นสดมภ์ ถ้าไม่มีคนอยู่ใกล้เป็นสาย จะปล้น
สดมภ์ได้หรือไม่

ตอบว่า ถ้าไม่มีสายปล้นไม่ได้ จำเป็นต้องมีสายทุกราย

๗ ถามว่า ทำไมจึงต้องมีสาย

ตอบว่า การที่จะปล้นผู้ร้ายจะต้องรู้การให้แน่น่อนก่อนหลายอย่าง
จึงจะปล้นได้ คือว่า :-

(๑) ที่ไหนมีทรัพย์

(๒) เจ้าทรัพย์มีกำลังผู้คน และบนที่จะต่อสู้ด้วยกันใดเพียงใด

(๓) เพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียง มีบนและกำลังที่จะช่วยต่อสู้สัก

เพียงใด

(๔) ทางที่จะเขาออกถึงที่ไว้ทรัพย์เป็นอย่างไร

(๕) วันใดจะเป็นโอกาสที่จะปล้นได้ กล่าวคือ ในเวลาที่เจ้า
ทรัพย์เผลอ หรือไม่มีกำลังผู้คนช่วยป้องกันเป็นต้น

ผู้เป็นสายต้องสืบสวนให้ทราบความเหล่านั้นก่อน แล้วจึงจะมา

ชวนพวกผู้ร้ายไปปล้นได้

๘ ถามว่า ทำไมผู้เป็นสายจึงสู้รู้ได้

ตอบว่า ผู้เป็นสาย เป็นผู้ยู่บ้านใกล้เรือนเคียงในหมู่บ้านเดียว
หรือในตำบลเดียวกับเจ้าทรัพย์ มักเคยไปมาหากันอยู่ย่อมทราบได้

ไม่ยาก แต่ข้างที่ก็มีผู้อยู่ในบ้านเดียวกับเจ้าทรัพย์ เช่นบ่าวไพร่ ซึ่งอยากได้เงิน หรือญาติของเจ้าทรัพย์ ที่มีอริวิวาทกับเจ้าทรัพย์ เช่นไปขอกู้เงินเจ้าทรัพย์ไม่ให้ จึงชกใจเป็นต้น คนเหล่านี้เอาความข้อที่ว่าบ้านนั้นมีทรัพย์เท่านั้น ๆ มาบอกแก่ผู้เป็นสายก็มี

๘ ถามว่า เมื่อผู้เป็นสายเห็นควรจะปล้นที่ใด ไปเที่ยวชักชวนพวกผู้ร้ายอย่างไร

ตอบว่า ผู้เป็นสายยอมไปขอกแก่นักเลงโต คือที่เป็นหัวหน้านักเลงในดินนั้นก่อน

๙ ถามว่า ผู้เป็นสายทำไมจึงรู้ว่าผู้ใดเป็นหัวหน้านักเลง
ตอบว่า ในพวกนักเลงด้วยกันย่อมรู้อยู่ด้วยกันกันว่า ผู้ใดเป็นนักเลงบ้าง ในพวกนักเลงด้วยกันถ้าได้คุ้นเคยเป็นเพื่อนสาขาลงกันแล้ว ไม่มีความซ่อนเร้นปิดบังอันใดกัน แม้นักเลงคนหนึ่งได้ไปทำการปล้นสคนล่ออย่างใด เพื่อนนักเลงที่ไม่ได้ไปช่วยมาไต่ถาม ก็เล่าให้ฟังไม่ปิดบัง

๑๐ ถามว่า ผู้ที่เป็นนักเลง ทำไมจึงรู้ว่าคนอื่นคนใดเป็นนักเลง
ตอบว่า นักเลงย่อมหากันในทางที่ต้องมีพรรคพวกด้วยกันทุกคน ถ้าใครยังมีเพื่อนฝูงมาก ทำการโจรกรรมได้คล่องแคล่วกว้างขวางออกไป ก็ยังเป็นนักเลงโต เพราะฉะนั้นบรรดานักเลงย่อมเป็นธรรมชาติที่จะชวนชวนหาเพื่อนนักเลงด้วยกันอยู่เสมอ จึงรู้จักกันมาก

๑๑ ถามว่า นักเลงอย่างใดที่เป็นหัวหน้า และอย่างใดที่ไม่เป็นหัวหน้า

ตอบว่า นักเลงคนใดที่มีพวกมากก็เป็นหัวหน้าอยู่ในดินนั้น นักเลงที่มีพวกน้อยอยู่ในดินเดียวกับกับหัวหน้า ก็ต้องอยู่ในอัยคำของหัวหน้าดินนั้น

๓๓ ถามว่า ทำไมนักเลงที่มีพวกน้อย ต้องอยู่ในอัยคำของหัวหน้า จะเป็นนักเลงอยู่เฉยๆ ไม่ยอมมออยู่ในอัยคำกันไม่ได้หรือ

ตอบว่า ไม่ได้ ถ้านักเลงที่มีพวกน้อยไม่ยอมมออยู่ในอัยคำหัวหน้าในดินเดียวกัน หัวหน้าก็ให้พวกพ้องข่มเหงทำอันตรายต่าง ๆ เพราะฉะนั้นผู้เป็นหัวหน้าย่อมมีอำนาจที่จะเรียกนักเลงผู้น้อยให้ไปปล้นสดมภ์ที่ใด หรือจะห้ามไม่ให้ทำร้ายที่ใด ก็ห้ามได้เหมือนกัน

๓๔ ถามว่า ที่เรียกว่าดินหนึ่ง ๆ นั้น กำหนดด้วยอย่างไร

ตอบว่า ไม่มีอินทเป็นประมาณ ยกตัวอย่างกิ่งเกาะใหญ่ นี้ว่า ดินหนึ่งมีหัวหน้าคนหนึ่ง เชียงรากน้อยอีกดินหนึ่ง คลองสิ่งหนาที่อีกดินหนึ่ง คลองสระอีกดินหนึ่ง ดังนี้เป็นตัวอย่าง

๓๕ ถามว่า เป็นคองนิ้วไปหรือ

ตอบว่า คนเป็นนักเลงคงมีอยู่ทุกแห่ง ผิดกันแต่แห่งละมากบ้างน้อยบ้าง มีนักเลงแล้วก็มีหัวหน้า เพราะการปล้นสดมภ์ของนักเลงจึงต้องมีหัวหน้าผู้บังคับ

๓๖ ถามว่า นักเลงนั้น เกิดแต่คนจำพวกใด

ตอบว่า นักเลงเกิดแต่คน ๓ จำพวกนี้ คือ คนที่ประพฤติสืบสันดานสุรารำพวกหนึ่ง คนเล่นเบี้ยจำพวกหนึ่ง คนอยู่ในที่เปลี่ยวถิ่นนักเลงจำพวกหนึ่ง

๓๗ ถามว่า คน ๓ จำพวกนี้เป็นนักแสดง เพราะเหตุไร

ตอบว่า คนสุขสันต์กินสุรานั้น ย่อมไปเที่ยวสุขสันต์กินสุราตามโรงฉิ่น โรงสุรา สุขสันต์กินสุราร่วมกับคนที่เขานักเลงอยู่แล้วเนือง ๆ เมื่อพบปะคุ้นเคยกันในเวลามินเมาด้วยกันบ่อย ๆ เข้า ก็เลยชอบพอเป็นเพื่อนสาขาลให้พวกนักเลงชักพาไป จนกลายเป็นนักเลงไปด้วย

คนเล่นเบี้ยนั้น เพราะเล่นเบี้ยเสียทรัพย์แล้วยังไม่รู้สิ้นความอยาก จึงหันลงไปเป็นนักเลง โดยประสงค์จะหาทรัพย์มาเล่นเบี้ย

คนอยู่ในที่เปลี่ยวถิ่นนั้น ก็เช่นคนที่ออกไปตั้งทำไร่ นา อยู่ในที่เปลี่ยว ถูกผู้ร้ายขยควนรังแกต่าง ๆ ทนไม่ไหว ยางที่ก็ต้องหันลงเป็นนักเลงเสียบ้าง พอเป็นเครื่องป้องกันตัว เมื่อเข้าไปพวกนักเลงแล้วพวกนักเลงก็เกรงใจไม่กระทำร้าย และคุ้มไปได้ถึงญาติพี่น้องของตน ขอร้องไม่ให้เขากระทำร้ายก็ได้อยู่บ้าง ในข้อนี้ถึงมีใช้ที่เปลี่ยวที่เป็นค่ายมั่นคั่ง ก็เช่นที่ข่านไม้คั่ว เกาใหญ่เป็นต้น ชาวข่านเป็นนักเลงโดยมากกว่าที่ไม่เป็น ในที่เช่นนี้ถึงคนที่ไม่เป็นนักเลงเข้าไปอยู่ ก็มักจะต้องพลอยเป็นนักเลงไปด้วย หากไม่ก็อยู่ไม่ได้

๓๘ ถามว่า นักเลงที่เริ่มแรกจะเป็นผู้ร้ายปล้นสดมภ์นั้น ตั้งต้นก็ไปเข้าพวกผู้ร้ายปล้นสดมภ์ทีเดียวหรือ หรือว่าต้องฝึกหัดกันอย่างไรก่อนบ้าง

ตอบว่า ผู้ร้ายที่เข้าสมัครพรรคพวกกันทำการปล้นสดมภ์ มักจะเป็นคนที่ชำนาญการโจรกรรมแล้วทั้งนั้น คนใหม่มาที่เดียวผู้ร้าย

ไม่มีใครรีบเข้าเป็นพรรคพวกทำการปล้นสดมภ์ เพราะเกรงว่าจะไป
เงอะงะเสียท่าทางลงในเวลาทำการ อีกประการหนึ่งไม่ไว้ใจว่าคนใหม่
จะรู้จักรักษาความลับ ยางที่แต่พอเมามายเล็กน้อยก็จะไปเทียวพูดจากับ
ผู้อื่นให้เขารู้เรื่องราวของพวกเขาเพื่อน เพราะเหตุนี้ผู้ร้ายจะหาพวกเขาเพื่อนทำ
การปล้นสดมภ์ ต้องเลือกพรรคเอาแต่คนที่เห็นว่าจะเชื่อใจและไว้ใจได้

๑๘ ถามว่า ถ้าเช่นนั้น คนยังไม่เคยทำการปล้นสดมภ์ จะเข้า
เป็นพวกผู้ร้ายปล้นสดมภ์ได้อย่างไร

ตอบว่า บรรดาคนที่จะเป็นผู้ร้ายปล้นสดมภ์ เริ่มต้นก็เป็นแต่ผู้ร้าย
ลอบลักโคกระบือก่อนทุกคน ลักได้หลาย ๆ รายจนพวกนักเลงค้ายกัน
เห็นว่าเป็นคนมีฝีมือ หรือใจคอกล้าหาญก็ จึงชักนำเอาเข้ามาเข้าเป็น
พรรคพวกทำการปล้นสดมภ์

๒๐ ถามว่า บ้านที่มีนักเลงแต่เพียงน้อย ๆ คน พวกนักเลง
ไม่เกรงพวกชาวบ้านที่เขาไม่เป็นนักเลงหรือ

ตอบว่า พวกนักเลงอยู่โดยปรกติกัเหมือนคนทั้งหลาย ถึงพวก
ชาวบ้านจะไม่ชอบนักเลง ก็ไม่มีใครมีใครรู้ว่านักเลงคนใดไปกระทำ
ร้ายในที่ใด รู้แต่ในพวกนักเลงค้ายกัน ถึงพวกชาวบ้านที่รู้ทุกตัวพวก
นักเลงก็มี ชาวบ้านบางพวกที่ได้นักเลงไว้เป็นญาติหรือพวกพ้องกลับ
ยินดีที่รู้สึกว่าเป็นเครื่องข่มขู่ใจผู้ร้ายได้ก็มีบ้าง

๒๓ ถามว่า เมื่อผู้เข่นสาวยมาขอกต่อหัวหน้า ๆ ทำอย่างไร

ตอบว่า หัวหน้าต้องไล่เลี้ยงผู้เป็นสายจนเป็นที่พอใจว่า มีทรัพย์ และเป็นโอกาสที่จะปล้นได้ ถ้าเห็นจะปล้นได้ก็รีบยกสายและนัดวันกันทีเดียว คือว่าอีกวันหนึ่งหรือสองวันก็ตาม จะไปประชุมพร้อมกันที่บ้านคนนั้นหรือที่ทองทุ่งครวมนั้น ตามที่โตปรึกษาดูเห็นชอบพร้อมกันกับผู้เป็นสาย

๒๒ ถามว่า เมื่อได้คนคิดกันแล้วอย่างนี้ หัวหน้าทำอะไรต่อไป
ตอบว่า ต้องกระจำนวนพวกที่จะพาไปด้วย

๒๓ ถามว่า ทว่ากระจำนวนพวกเพื่อนที่จะพาไปด้วยนั้น เอาอะไรเป็นที่กำหนด ว่ารายใดจะเอาพวกไปด้วยเท่าใด

ตอบว่า ธรรมดาผู้ร้ายไม่ยากเอาพวกเพื่อนไปด้วยมาก เพราะถ้าเข้าไปมากส่วนทรัพย์ที่จะแบ่งกัน ก็จะต้องไต่กันน้อยลงไป เพราะฉะนั้นในเบื้องต้นต้องประมาณทรัพย์ที่คาดว่าจะปล้นได้ และต้องประมาณกำลังและคนที่เจ้าทรัพย์หรือเพื่อนบ้านจะมีต่อสู้ด้วยกันด้วย คงอยู่ในเรียกจำนวนคนและจำนวนเงินจากผู้ร้ายให้มีมากกว่าเจ้าทรัพย์สักเท่า ๓ จึงเป็นพอ และต้องเรียกทั้งคนในถิ่นนั้นและคนต่างถิ่นสมทบด้วย เพราะคนที่เขาทำการใกล้เจ้าทรัพย์ ต้องใช้คนต่างถิ่นเข้าทำการ ถ้าคนถิ่นเดียวกันเจ้าทรัพย์จะรู้จักจำหน้าได้ อีกประการ ๓ จำนวนคนที่กระนั้นต้องเป็นจำนวนคี่ เพราะเหตุที่ถอกันในพวกผู้ร้ายว่า ถ้าไปเป็นจำนวนคี่มักจะได้เกิดเหตุแก่พวกผู้ร้าย มีตัวอย่างดังเช่นไปปล้นที่บางซ้อ แขวงเมืองสุพรรณบุรีเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ นี้ ผู้ร้ายไป ๓๒ คนก็ไม่ถูกขืนตายลงคนหนึ่ง

๒๔ ถามว่า ในการเรียกพรรคพวกนั้น ต้องเลือกสรรค้อย่างใด
บ้างหรือไม่

ตอบว่า ไม่สุเลือกสรรคือนัก ที่ถือเป็นสำคัญนั้นเลือกเอาคน
ที่มีชื่อนั้นโดยมาก ผู้ใดที่ไม่มีชื่อนั้นไม่มีใครเอา อีกประการหนึ่งชอบเลือก
คนที่อายุยังหนุ่ม

๒๕ ถามว่า ชายคนที่เป็นผู้ร้ายนั้น เป็นอยู่ใต้อายเท่าใด

ตอบว่า คนที่เป็นผู้ร้ายอายุไม่ใคร่เกิน ๔๐ ถ้าอายุพ้น ๔๐ ขึ้นไป
แล้วที่ยังทำการปล้นสุมลักแต่ที่เป็นหัวหน้า ถึงกระนั้นถ้าอายุถึง ๕๐
ขึ้นไปแล้วอ่อนกำลังลง ก็มักต้องไปหากินอย่างอื่น เช่นรับชื้อหรือ
ถ่ายลอนโคกระบือที่ผู้ร้ายลักไปเป็นคน

๒๖ ถามว่า ผู้ร้ายทุกคนใช้ ยืนอย่างไร

ตอบว่า ยืนแกยแลยืนประจุก่ายนัคเคี้ยวไม่ใคร่จะใช้เสี้ยแล้ว มัก
ใช้ยืนประจุกได้หลายนัค ยืนที่ผู้ร้ายใช้้อยู่ทุกวันมี ๔ อย่าง คือ ยืน ๘
นัคประจุกทางสั้นวางอย่าง ๑ แต่อย่างนี้ไม่มีใครจะใช้เพราะหนักนัก คง
ชื้อใช้้อยู่แต่ ๓ อย่าง คือ ยืน ๘ นัค (เมฆาเชอว) อย่าง ๑ ยืน ๑๒ นัค
(วิลเชสเคอว) อย่าง ๑ ยืน ๑๖ นัค (โคลคัลไลคิง) อย่าง ๑
แต่อย่าง ๘ นัค เป็นคึกว่าทุกอย่าง เพราะขี้สคันแรง อย่าง ๑๒ นัค
๑๖ นัคขี้สคันอยู่ข้างจะอ่อน

๒๗ ถามว่า ยืนเหล่านี้ผู้ร้ายชื้อกันที่ไหน

ตอบว่า ชั้นเหล่านี้ขายที่แพจอกอยู่ใต้ โรงเหล้ากรุงเทพ ฯ ๒ แพ
 ในคลองบางกอกน้อยแพ ๓ ที่ร้านแซกวิทเกาะอีก ๒ ร้าน ราคาขอก
 ละ ๓๒๐ บาท เหมือนกันทั้ง ๓ อย่าง บัสตันขายลูกละ ๒ สลึง การ
 ขายบัสตันเหล่านี้ขายโดยเบ็ดเตล็ดไม่ได้ช้อนเร้น แต่พวกผู้ร้ายที่ไปชื้อ
 ย่อมบอกผู้ขายว่าเป็นคนค้าขายสามัญ เช่นค้าเรือข้าว เป็นต้น จะชื้อไป
 บ้างกันใครผู้ร้าย เขาใจว่าผู้ขายมิได้รู้สึกว่าจะขายให้แก่ผู้ร้าย

๒๘ ถามว่า ในการที่เรียกพรรคพวกนั้น เรียกอย่างไร

ตอบว่าไปตามเองบ้าง ให้คนอื่นไปตามบ้าง ถ้าต้องการคนต่าง
 ถิ่นมักจะไปบอกให้พวกหัวหน้าในถิ่นนั้นเรียกคนมา แต่ไม่ได้บอกให้
 ทราบก่อนว่าจะไปปล้นอะไรที่ไหน เช่นแต่บอกเป็นนัยให้ทราบว่ามึ
 ชื่องแล้ว ให้ไปพร้อมกันที่นั่นเวลานั้น

๒๙ ถามว่า ที่ไปเรียกพวกผู้ร้ายให้ไปปล้นสคมภ์ ถ้าพวกผู้ร้าย
 คนใดไม่ไปได้หรือไม่

ตอบว่า ได้ ไม่เป็นการบังคับกวตขันอินใด ถ้าใครจะไม่ไปบอก
 ว่าไม่ไป ก็ไปเรียกคนอื่น

๓๐ ถามว่า ในการเรียกคนนั้นช้าหรือเร็ว

ตอบว่า ไม่ช้าเรียกในวันเดียวกันพร้อมกัน มักจะเรียกก่อนปล้น
 เพียงวันหนึ่ง แต่ต้องนัดพร้อมกันในวันที่จะไปทำการที่ได้ยว ถ้าเรียก
 คนไว้ช้า ไม่ใคร่อย่พรักพร้อมกันได้

๓๑ ถามว่า ปล้นในถิ่นที่ตัวอยู่เอง ก็ไปปล้นต่างถิ่นผิดกัน
 อย่างไรบ้าง

ตอบว่า ปล้นในถิ่นของตัวก็ขี้ไปปล้นต่างถิ่นผิดกันคงนี้ คือ ปล้นในถิ่นของตัวเองนั้น เรื่องสังเกตทางเข้าออกไม่ลำบาก เพราะมักจะเคยไปมารู้ทำทางอยู่แล้ว แต่ต้องระวังในข้อที่เขาจะจำหน้าไว้ เพราะอยู่ใกล้กันคนรู้จักมาก อีกประการหนึ่งเมื่อเกิดปล้นสดมภ์แล้ว ต้องระวังอย่าให้ผู้ใหญ่บ้านจับพิรุธได้

ส่วนการที่ไปปล้นต่างถิ่นนั้น ลำบากอยู่ด้วยไม่รู้ลู่ทางที่จะเข้าออกและที่จะหลบหนี เกรงพวกผู้ร้ายเจ้าของถิ่นจะเอาตัวรอด ส่วนตัวไปต่างถิ่นจะหนีไม่พ้น แต่นอกจากนี้ไม่ต้องกลัวข้ออื่นดังในถิ่นของตนเอง เพราะไปต่างถิ่นแล้วคนในท้องถิ่นเหล่านั้นไม่มีใครรู้จัก ถึงเห็นหน้าก็ไม่รู้จักว่าใครมาแต่ไหน ปล้นแล้วหนีกลับมาถึงบ้านแล้วก็แล้วกัน ไม่มีใครมาตรวจตราติดตาม

๓๒ ถามว่า ผู้ร้ายมีอุบายอย่างไร สำหรับแก้ไขความลำบาก เหล่านี้อยู่บ้างหรือไม่

ตอบว่า มี คือในข้อที่จะไม่ให้เขารู้จักหน้านั้น คนที่จะทำการไกลเจ้าทรัพย์ มักใช้คนต่างถิ่นที่เจ้าทรัพย์ไม่รู้จัก ผู้ที่เจ้าทรัพย์รู้จักเช่นผู้เป็นสายเป็นต้น ทำการแต่ที่ห่างดังเช่นคอยระวังทางเป็นต้น บางทีผู้เป็นสายที่อยู่ไกลเจ้าทรัพย์ไม่มาทำการปล้นสดมภ์ด้วย อยู่ริบตรวจเสียที่บ้านเรือนหรือช่วยชาวบ้านอะไรจะทำเป็นไล่ติดตามผู้ร้าย และถึงช่วยยังผู้ร้ายก็มี แต่คงยิงเสียสูง ๆ ไม่หมายให้ถูก และพาชาวบ้านให้ติดตามไปเสียทางอื่นไม่ให้จับได้ อุบายอีกอย่างหนึ่งนั้น

ถ้าจะปล้นในถิ่นของตัวเอง ทำไปลาผู้ใหญ่บ้านว่าจะไปกิจธุระต่างเมือง ๔ วัน ๕ วัน แล้วไปเสียวันหนึ่งจึงกลับเข้ามาปล้น แล้วก็ไปเสียอีก จนครบกำหนดไม่ให้ ผู้ใหญ่บ้านสงสัย อูบายอย่างค่านั้นปล้นแล้วก็ กลับไปนอนเสียที่เรือน เมื่อเขาปล้นกันเสร็จแล้วผู้ใหญ่บ้านเรียกตรวจ ก็มารับตรวจเหมือนกับคนอื่นไม่ให้สงสัย การที่จะไปปล้นต่างถิ่นต้องมีพวกไปด้วยหลาย ๆ คน อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๓ คนไปสมทบกับพวกผู้ร้ายในถิ่นนั้น ถ้าผูกเงื่อนอย่างใดพวกอื่นเคียวจะได้ช่วยแก้กัน กลับมา ที่จะไปปล้นต่างถิ่นแต่คนเดียว ๒ คนนั้นไม่มี อีกประการหนึ่งในเวลาที่จะปล้นในที่ต่างถิ่น ต้องให้ผู้ร้ายเจ้าของถิ่นนำทางเข้าไปจนถึงบ้านเรือน หรือมีคนนั้นต้องให้ทำอุบายพาไปเคียวไว้เสียแต่เวลา กลางวัน ให้รู้ทำทางเข้าออกไว้เสียก่อน

๓๓ ถามว่า ปล้นเรือนกับปล้นโคกระบือ ผู้ร้ายชอบปล้นอย่างไร
ไหนมาก

ตอบว่า ปล้นเรือนกับปล้นโคกระบือที่ใดทางเสียผิดกัน ปล้นเรือนสะดวกกว่า เพราะปล้นครั้งหนึ่งได้ทรัพย์มาแบ่งปันกันแล้วก็ไปนอนไม่ต้องถูกระอันใดต่อไป แต่เสียอยู่ด้วยไม่มีใครรู้ว่าเจ้าทรัพย์เอาเงินไว้ที่ไหน ถึงชนเรือนได้แล้วยังเที่ยวคิดว่าหาเงินไม่ใคร่จะได้ดังคาด ส่วนปล้นโคกระบือนั้น พอแลเห็นตัวโคกระบือก็ประมาณได้ว่าจะได้ทรัพย์เท่าใด แต่มีที่เสียอยู่ที่ปล้นไปแล้วก็ต้องพากันฆ่าฆ่าฟงไปขาย ถ้าขายไม่ได้ โดยเร็วก็มักจะถูกจับกุม จะซ่อนเร้นของกลางไว้ โดยยาก

ผลิตภัณฑ์อยู่ทั้งนี้ แต่ผู้ขายทุกวันนี้เหมือนจะชอบปล้นกระชอกมากกว่า ปล้นเรือน เพราะราคากะชอกแพงกว่าแต่ก่อน

๓๔ ถามว่า คีเรือนนี้ง่ายหรือยาก

ตอบว่า เคยขวนตเรือไม่ใคร่ไต่กิ่งแต่ก่อน เพราะเรือค้าขายมัก พ่วงเรือไฟไปเร็วประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งตามลำแม่น้ำมีปลตระเวน และตำรวจภูธรตรวจตรา ถ้าผู้ร้ายจะไปคีเรือจะต้องลงเรือไป ถ้าไปพบ ปลตระเวนหรือตำรวจภูธรหนีไม่ใคร่พ้น ถึงแม้ยังไม่ไต่ปล้นสคมก็เขา ถ้าไม่มีไฟเขาก็เรียกตรวจตรา ถ้าพบยื่นผาอาวุธก็จะต้องถูกจับ กัวยเหตุนี้จึงไม่ใคร่พอใจคีเรือ

๓๕ ถามว่า ไต่ขีนเข้าปล้นเรือเข้าและเรือค้าขายก็มีอยู่บ้างจะว่า ไม่คีเรืออย่างไร

ตอบว่า การปล้นเรือนนี้ผลิตภัณฑ์คีเรือ เพราะเรือที่ถูกลปล้นเป็นเรือ ไปเที่ยวจอดอยู่ตามบ้าน ดังเช่นเรือจีนไปจอดข้างวัดจอดอยู่วันหนึ่งแล้ว เลื่อนไปจอดที่โน้นอีกวันหนึ่งสองวันต่อไปดังนี้ ผู้เป็นสายจึงรู้ว่าเรือลำนั้น มีเงินและไปอยู่ที่นั่น ๆ จึงไต่ขึ้นตักปล้นได้ เรือที่แล่นขึ้นลงไม่เที่ยว จอดวกเวียนอยู่แห่งละหลาย ๆ วัน ผู้เป็นสายรู้ไม่ได้ว่าลำใดมีเงิน ลำใดไม่มีเงิน จึงไม่ถูกลปล้น

๓๖ ถามว่า เมื่อเรียกพรรคพวกได้พร้อมแล้ว จะไปปล้นทำ อย่างไรต่อไป

ตอบว่า นักกันไปประชุมที่ที่พัก ซึ่งได้สัญญาไว้กับผู้เป็นสาย ถ้าพวกมากก็แยกกันเคียวไปกองละ ๓ คน ๔ คน ไม่ให้คนอื่นสงสัย ชั่วแต่ให้ไปพร้อมกันดึกที่พักในเวลาบ่ายในวันที่จะทำการปล้นนั้น

๓๗ ถามว่า พวกผู้ร้ายเคียวทางไปยังที่พักซึ่งนักกันนั้น ชอบไป เรือหรือเคียวไป

ตอบว่า เป็นธรรมเนียมของผู้ร้าย ถ้าจะไปทำการปล้นสดมภ์ ชอบเคียวรถ ถ้าจะต้องข้ามแม่น้ำก็ลงเรือพอข้ามฟากไปแล้วก็ขึ้นเคียวรถ ไปอีก เพราะมีขนผาอาวุธไปด้วย ไปเรือจะซุกซ่อนหลบหนียากไม่ เหมือนเคียวรถ ผู้ร้ายจึงไม่ชอบไปเรือ

๓๘ ถามว่า ตามคำที่ได้ตอบมาแต่ก่อนว่า ผู้ร้ายยอมมืออยู่ทุก ดินนั้น การที่ไปปล้นต่างดิน ไม่เกรงใจผู้ร้ายเจ้าของดินหรือ

ตอบว่า การปล้นสดมภ์ผู้ร้ายเจ้าของดินมักจะเป็นคนคิด ผู้ร้าย ต่างดินเป็นแต่ผู้ช่วย เพราะฉะนั้นผู้ร้ายเจ้าของดินคงต้องปล้นด้วย ทุกราย แต่บางทีหัวหน้าผู้ร้ายในดินนั้นไม่ปล้นด้วยก็มีบ้าง แต่ถึง กระนั้นก็ต้องอนุญาตให้ปล้น จึงจะปล้นได้ ถ้าผู้ร้ายเจ้าของดินไม่ยอม ให้ปล้นก็ไม่กล้าปล้น

๓๙ ถามว่า ทำไมผู้ร้ายเจ้าของดินไม่ยอมให้ปล้น จึงไม่ กล้าปล้น

ตอบว่า ถ้าผู้ร้ายเจ้าของดินไม่ยอมให้ปล้น ขึ้นไปปล้นเข้าผู้ร้าย เจ้าของดินซัดใจ ก็จะบอกให้เจ้าพนักงานจับกุม เกรงกันอยู่ด้วยเหตุดังนี้

๔๐ ถามว่า ถ้าคั้งนั้นการที่เก็คปล้นขันในถินไต พวกนักเลงใน ถินนั้นยอมรู้ว่าใคร ๆ ปล้นทุกรายคั้งนั้นหรือ

ตอบว่า รู้ทุกรายแต่บางที่จะไม่รู้จักพรรคพวกหมคทุกคน แต่ก็ คงรู้ว่าคนนั้น ๆ พาพรรคพวกมาปล้น

๔๑ ถามว่า ในการที่ไปประชุมเลี้ยงกันก่อนปล้นนั้น ทำอย่างไร กัน ไปประชุมกันที่ไหน

ตอบว่า ที่ประชุมนั้นเอาเป็นกำหนดไม่ได้ แล้วแต่หัวหน้ากับผู้ เป็นสายจะตกลงกันกัน บางที่ก็ประชุมกันที่ขานผู้เป็นสาย บางที่ก็ ประชุมกันที่ขานเพื่อนนักเลงคนใดคนหนึ่งในถินนั้น บางที่ก็ประชุมกัน กลางทุ่งหมายเอาต้นไม้เป็นสำคัญ เครื่องนิตกันแห่งใดแห่งหนึ่ง กำหนดที่ประชุมเป็นยุคไม่ได้นั้น เพราะต้องประชุมกันให้ห่างที่ซึ่งจะไป ปล้นประมาณ ๔๐-๕๐ เส้น หรือกว่านั้นอย่าให้เจ้าทรัพย์รู้ตัว และจะ ประชุมกันในหมู่บ้านที่มีคนมากก็ไม่ได้กลัวเขาจะสงสัย จึงต้องนัด ประชุมกันในที่ใด ๆ ตามแต่จะเหมาะ

การเลี้ยงกันนั้นเครื่องเลี้ยงไม่มีอะไรเป็นสำคัญ นอกจากข้าวกับ สุรา ส่วนกับแกล้มตามแต่จะหาได้ไม่กำหนด ของเลี้ยงเหล่านี้ผู้ เป็นสายมักจะหาเตรียมไว้เลี้ยง แต่ถ้าขาดเหลือก็ใช้เงินของพวกผู้ร้าย มีติดตัวไปซื้อหาเพิ่มเติม เมื่อไปพร้อมกันแล้วก็เลี้ยงกัน เลี้ยงแล้ว จึงทำสัจกัน

๕๒ ถามว่า ทำไมจึงทำสัจต่อกัน

ตอบว่า บรรพชนักเลงตัวด้วยกัน ถ้ายังไม่ทันทำสัจเป็นเพื่อน
สาขาลต่อกันแล้ว ก็ยังไม่ไว้ใจกัน บางทีก็ทำสัจสาขาลแต่เวลาแรก
คุยหากัน แต่บางทีเป็นคนต่างถิ่นพึ่งจะมาพบปะกันในเวลาจะทำการ
ปล้นสดมภ์ เพราะฉนั้นเมื่อเลียงคุกกันแล้ว ถ้าแลผู้ร้ายที่ประสมกันนั้น
ยังมีคนใดที่ยังไม่ทันทำสัจต่อกัน จึงทำสัจต่อกันในขณะนั้น

๕๓ ถามว่า วิธีทำสัจนั้นอย่างไร

ตอบว่า เขาสุรวรินลงในกลา แล้วเอาเกลือทิ้งลงในกลานั้นหยิบ
มือหนึ่ง แล้วบรรพชาผู้ที่จะทำสัจเอานมอมวางลงในสุราคนละนิ้วต่าง
คนต่างว่าคำสัจกันดังนี้

“ตัวกูผู้ชื้ออ้ายนั้น อัยยานั้น แหวงเมืองนั้น จะผูกสมัครรักใคร่
กับอ้ายน ยานน เมืองน ยกไปเขื่อนนแลเบื้องหน้า ถ้าไม่ชื้อตรงต่อ
อ้ายน ให้ตายของครวญและ ๗ หม่ ๘ หม่ออย่าแคล้วคอกผู้ชื้อว่าอ้าย
นั้นผู้เกลลออ้ายนเลย ยกไปเขื่อนนเบื้องหน้ารังหนงสิ่งใดทางไกลจะ
บอกทางไกลจนใจอยู่ รัยลินรัยปลอกรแล้วมิบอกอ้ายนผู้เพื่อน ผู้เกลลอ
อ้ายนนั้น พระเจ้าองค์หนึ่งองค์ใดอย่าไคมาตรัสตัวกู ผู้ชื้ออ้ายนนั้นผู้
เกลลออ้ายนนั้นไคเลย ให้ตักนรกหมกใหม่เสมอเถนเทวทัต แสนกัลป์
อนันตชาติคนเถิก ”

เมื่อต่างคนต่างว่าอย่างนจบแล้ว จึงยกนิ้วที่จุ่มสุราย้ายให้สุรา
เขื่อนคอหรือแขนเพื่อนสาขาลที่แห่งใด ซึ่งหมายจะให้ขาดตรงนั้นใน

ไม่สู้แน่นัก เพราะเมื่อคราวพวกผู้ร้ายจะไปปล้นบางซอคราวนี้ มีพวกผู้ร้ายใต้ช้อนจะให้ไปปล้นวัดแห่งหนึ่ง ว่าพระรัยฝากเงินทองเข้าของไว้มาก แต่ผู้ร้ายที่ไปด้วยกันโดยมากกว่าล้วยาป ไม่ยอมปล้นวัดจึงไม่ได้ปล้น ถ้าหากว่าไม่เกิดคักงักกันตนเอง ก็เห็นจะได้ปล้นวัดเมื่อคราวนั้น

๔๖ ถามว่า วิธีปล้นเรือนทำอย่างไร ขอให้อธิบายวิธีปล้นเรือนก่อน คือเมื่อเลียงกันแล้วทำอย่างไรต่อไป

ตอบว่า เมื่อเลียงกันแล้ว พอเวลาพลบค่ำก็ออกเคียวจากที่เตียงตรงไปหลังบ้านที่จะปล้น พอถึงที่ห่างสัก ๓๐ เส้นก็หยุดพักกันอีกครั้ง ๓

๔๗ ถามว่า ทำไมจึงหยุดพักอีกครั้ง ๓

ตอบว่า ที่ต้องหยุดพักอีกครั้งหนึ่งนี้ เพื่อดีจะเตรียมการที่จะปล้น

๔๘ ถามว่า เตรียมอย่างไรบ้าง

ตอบว่า จัดคนหน้าที่ผู้ร้ายจะทำกรอย่าง ๑ เตรียมตัวอย่าง ๑ ทำพิธีบวงสรวงอย่าง ๑ พักหายเหนื่อยรอเวลาอย่าง ๑

๔๙ ถามว่า การจัดคนหน้าที่นั้น จัดอย่างไร

ตอบว่า เมื่อหัวหน้าออกให้ทราบทั่วกันว่า จะปล้นบ้านใครแล้ว จึงจัดคนสำหรับชนเรือนพวก ๑ นอกจากนั้นจัดเป็นพวกระวังทางอีกพวก ๑

๕๐ ถามว่า พวกที่ชนเรือนต้องใส่เครื่องม่ออย่างไรบ้าง

ตอบว่า ต้องมีคอบมีขน แต่ขนเพียงขอกเดียวสของขอกก็พอ นอกจากนั้นม้แต่มีคและขวาน ขวานสำหรับใช้ผ่าหีบและฟันประตู

๕๓. ถามว่า ได้ยินเขาพูดกันว่า ผู้ร้ายที่เป็นหัวหน้าตัวครุไม่ใคร่
ชุนเรือนเอง มักจะใช้แต่ลูกแล่งที่เป็นคนมุกตลกชุนเรือน จริงคงนี้
หรืออย่างไร

ตอบว่า ทว่าหัวหน้าไม่ชุนเรือนเองนั้นไม่จริง ที่จริงการชุนเรือน
เป็นการสำคัญ ต้องเป็นคนที่มีไหวพริบเข้าใจการปล้นสดมภ์ เพราะเหตุ
ว่าถ้าจะไต่ทรัพย์หรือมิไต่อยู่แก่ผู้ชุนเรือน ถ้าเป็นคนโง่เขลาไม่เคยการ
ก็ไม่มีใครจะไต่ทรัพย์ เพราะฉะนั้นจึงต้องใช้คนสำคัญชุนเรือน ต้องระวัง
อย่างเดี่ยวนแต่อย่าเอาคนที่เจ้าทรัพย์รู้จักชุนเรือนเท่านั้น

๕๔. ถามว่า ผู้ร้ายปล้นที่ชุนเรือนเคยวน ยังมอมหน้าคังแต่ก่อน
หรือไม่

ตอบว่า เคยวนไม่ใช้มอมหน้าคังแต่ก่อน

๕๕. ถามว่า ทำไมจึงไม่มอมหน้าคังแต่ก่อน

ตอบว่า ที่ผู้ร้ายไม่มอมหน้าคังแต่ก่อนนั้น ด้วยเหตุ๒ ประการ
คือ ประการหนึ่งทุกวันนี้เมื่อมีเหตุปล้นสดมภ์ในตำบลใดแล้ว ผู้ใหญ่
บ้านมักเรียกกลกบ้านตรวจ ถ้ามอมหน้าคังหน้าไม่ทันรีบตรวจ อีก
ประการหนึ่งถ้าผู้ร้ายมอมหน้า เจ้าทรัพย์และเจ้าพนักงานที่สืบจับมัก
สงสัยคนในถิ่นเดียวกันว่าเป็นผู้ร้าย เพราะเหตุที่มอมไม่ให้อู้จักหน้า
ถ้าใช้คนต่างถิ่นชุนเรือนให้เจ้าทรัพย์เห็นหน้า แต่ไม่รู้ว่าใครมาจาก
ที่ไหน ทั้งเจ้าของบ้านและเจ้าพนักงานจะได้สงสัยว่าเป็นผู้ร้ายมาแต่
ท้องถิ่น ไม่ค้นคว้าตรวจจับคนในถิ่นนั้น ด้วยเหตุเหล่านี้จึงไม่มอมหน้า
คังแต่ก่อน

๕๔. ถามว่า พวกระวีงทางนั้น มีหน้าตาอย่างไร

ตอบว่า พวกที่ระวีงทางนั้น ต้องใช้บันรายนลัอมรอยบ้านคอบเขา
 ขนยึงกวากไว้ไม่ให้เพื่อนบ้านเข้ามาช่วย ถ้าขนมไปนอยขางที่กัใช้
 จุดประทัดคอกใหญ่แทน พอให้มีเสียงล้าทัยไว้ให้คนกลัว ขย้าให้
 เข้ามาช่วยกัน

๕๕. ถามว่า การเตรียมตัวนั้น ทำอย่างไร

ตอบว่า พวกผู้ร้ายจะเข้าปล้นมีสัญญาเคืองหมายกันด้วยโพกหัว
 เหมือนกันทุกคนอย่าง ๑ หรือมีคนนั้นก็สวมเสื้อให้เหมือนกันทุกคน
 อย่าง ๑ เป็นที่สังเกตในเวลาปล้นสคมภักชนลมนจะไดรู้ ว่าพวกของคน
 หรือมิใช่พวกของคน อีกประการ ๑ มีคำพดสำหรับใช้ต่อกัน คือเรียก
 กันว่า อ้ายเสื่อ เวลาจะเข้าหรือจะชนเวอนร้องว่า อ้ายเสื่อเอาวา
 อ้ายเสื่อชน ถ้าปล้นแล้วจะกลบร้องว่าอ้ายเสื่อถอย ถ้าถูกต่อสู้พวก
 ผู้ร้ายยากเจ็บ จะปล้นไม่สำเร็จว่าอ้ายเสื่อล่า เป็นสัญญาที่ต้องหนี
 ออกจากบ้านนั้น

๕๖. ถามว่า การทำพิธีของสรวงนั้น ทำอย่างไร

ตอบว่า เวลาเมื่อไปพักอยู่นั้น เขาเคืองศีลตราอาวุดเข้าพิงกัน
 เป็นกระโจม เขาเคืองวางแขวนบนกระโจมอาวุด พวกผู้ร้ายนั่งล้อมกัน
 เป็นวง ผู้ที่เป็นครูในพวกผู้ร้ายเอาสุราประพรมอาวุดและผู้ร้ายแล้ว
 กล่าวเป็นคำขวงสรวงเทวดา ใจความว่าขอขมแก่พระภูมิเจ้าที่ และ
 เทพยคา เจ้าฟ้า เจ้าแผ่นดิน ด้วยการที่มั่วสุมประชุมกันครั้งนี้ จะได้

คึกขบถประทุษร้ายต่อแผ่นดินนั้นหามิได้ ที่จะทำการกรรมเพราะมี
ความซัดสนยากจนเหลือประมาณ จะขอเอาทรัพย์สินยานน ๆ ไปเลี้ยง
ชีวิต ขอให้สำเร็จความปรารถนาเถิด เป็นใจความตามคำบวงสรวง
ดังนี้ แต่ถ้าไม่มีตัวครุผู้ชำนาญ การบวงสรวงก็ไม่ได้ทำกัน

๕๗ ถามว่า ทักกรอเวลานั้นอย่างไร

ตอบว่า เพราะเดิรมาจากทะเลยงเห็นคเหินอย ต้องพักให้
หายเหนื่อยเสียก่อน จึงจะเข้าไปปล้นได้ อีกประการ ๑ ต้องรอพอเวลาตก
สังทราว ๒ ยามจึงเข้าไปปล้น

๕๘ ถามว่า ทำไมจึงปล้นเวลา ๒ ยาม

ตอบว่า การที่จะปล้นเวลาใดนั้นไม่เป็นประมาณ ที่สำคัญนั้นต้อง
รอให้เจ้าทรัพย์และเพื่อนบ้านหลับเสียก่อน และอีกประการ ๑ ต้องให้
ผู้ร้ายในถิ่นนั้นกลับไปถึงบ้านไค้แต่ในเวลาตก อย่าให้ทันสว่างที่จะมีผู้
คนเห็น ด้วยเหตุเหล่านี้ผู้ร้ายจึงมักจะปล้นราวเวลา ๒ ยาม ซึ่งเป็น
เวลาเจ้าทรัพย์ขอมหลับแล้ว และมีเวลาพอที่ผู้ร้ายจะกลับไปถึงบ้านไค้
ก่อนสว่าง

๕๙ ถามว่า ผู้ร้ายชอบปล้นเดือนหงายหรือเดือนมืด

ตอบว่า ชอบปล้นเวลามีแสงเดือนพอแลเห็นตัวกันได้ ถ้ามีตนก็
มักจะไปหลงทำร้ายกันนั่นเอง

๖๐ ถามว่า เมื่อพักอยู่พอไค้เวลาแล้วทำอย่างไรต่อไป

ตอบว่า ออกเดิรตรงเข้าในบ้าน พวกกองระวังทางก็ออกรายและ
ยิงชน พวกชนเรือนก็คุกคยตรงชนพึงประตูเรือน เข้าไปตรวจค้นหา
เจ้าทรัพย์

๒๑. ถามว่า ทำไมผู้ร้ายปล้นจึงไปค้นหาเจ้าทรัพย์ก่อน

ตอบว่า ผู้ร้ายปล้นเรือนต้องหมายจับเจ้าทรัพย์ให้ไว้ก่อนเพราะผู้ร้ายไม่รู้ว่เจ้าทรัพย์เอาเงินไว้ที่ไหน ต้องจับตัวเจ้าทรัพย์ทขคชให้ขยอกที่ไว้ทรัพย์ จึงจะไคทรัพย์โดยง่ายและโดยเร็ว ถ้าเจ้าทรัพย์โคคหนีไปเสียไค ผู้ร้ายต้องค้นคว่าหาทรัพย์เอง ไม่ไคจะไคมาก

๒๒. ถามว่า ที่ผู้ร้ายปล้นฆ่าเจ้าทรัพย์ตายนั้น ถ้าผู้ร้ายต้องการตัวเจ้าทรัพย์เพียงจะถามเอาทรัพย์ ทำไมจึงต้องฆ่าเจ้าทรัพย์เสีย

ตอบว่า ผู้ร้ายปล้นไม่ไคตั้งใจจะฆ่าเจ้าทรัพย์ หรือจะฆ่าผู้หนึ่งผู้ใด ต้องการแต่จะเอาทรัพย์เท่านั้น ที่เจ้าทรัพย์ตายมีแต่ที่คอสู้กันกับผู้ร้ายอย่างหนึ่ง หรือมีฉนั้นทำผู้ร้ายขาดใจ ผู้ร้ายเกิดโทษะก็ฆ่าเสียโดยความโกรธอย่างหนึ่ง และถ้าผู้ร้ายเห็นว่เจ้าทรัพย์รู้จกก็มักจะฆ่าเสียอกอย่างหนึ่ง ที่ผู้ร้ายจะไคตั้งใจไปฆ่าเจ้าทรัพย์นั้นไม่มีเลย

๒๓. ถามว่า ถ้าเจ้าทรัพย์หนีไค ผู้ร้ายก็อยู่ในเรือนเจ้าทรัพย์แล้ว ทำไมจึงไม่ช่วยกันค้นคว่าเอาทรัพย์ให้ไคเงินหมด

ตอบว่า การปล้นเรือนต้องรีบปล้นให้แล้วโดยเร็วที่สุด จะค้นคว่าอยู่ช้านานไคไค เพราะเสียงบนผู้ร้ายไคยินไกลเกรงพวกตำรวจอรพลดระเวน หรือพวกเพื่อนบ้านที่อยุ่ห่าง ๆ จะคอยคุมกันมาช่วย จึงต้องรีบทำการให้แล้วโดยเร็ว อย่าให้ผู้อยุ่ไกลมาช่วยไค

๒๔. ถามว่า ถ้าพวกผู้ร้ายถูกขาดเจ็บล้มตายในเวลาปล้น เพื่อนผู้ร้ายทำอย่างไร

ตอบว่า ถ้าถูกยาพิษยังมีชีวิตอยู่ไม่ถึงล้มตาย ต้องช่วยกัน
พยุงและแบกหามกันไปไม่ทิ้ง ถ้าตายก็ตัดศีรษะเอาไปทิ้งเสียให้ไกล
ไม่ให้พวกเจ้าทรัพย์เห็นหน้ารู้ว่าผู้ใดใด

๖๕ ถามว่า ถ้าปล้นได้ทรัพย์แล้วทำอย่างไรต่อไป

ตอบว่า พวกผู้ร้ายก็พากันเกลี้ยออกมากลางทุ่งกลางป่าหลังบ้าน
พอถึงที่เปลี่ยวก็ชุมนุมกันแบ่งทรัพย์ พอแบ่งทรัพย์แล้วก็ต่างคนต่าง
แยกกลับไปบ้าน

๖๖ ถามว่า วิธีแบ่งทรัพย์นั้นทำอย่างไร

ตอบว่า เขาทรัพย์ที่ปล้นได้มารวมเป็นกลาง แล้วแบ่งใช้ค่า
อาหารค่าสุราและค่าปล้นคนใดใคร ใช้ในวันนั้นเสียก่อน เหลือเท่าไรจึงแบ่ง
เป็นส่วนแจกเท่า ๆ กันทุกคน

๖๗ ถามว่า ปล้นเรือนเคยได้ทรัพย์มาก ๆ หรือ

ตอบว่า ไม่ใคร่จะได้มาก เพราะผู้เป็นสายไม่ใคร่จะสู้รู้ได้จริงว่า
มีเท่าใด และเอาไว้ที่ไหน ข้างแห่งมีเงินมากแต่เจ้าของเอาเที่ยวฝัง
ซ่อนไว้เสีย ถ้าจับเจ้าทรัพย์ไม่ได้ก็ไม่ใคร่ทรัพย์หมด

๖๘ ถามว่า ถ้าผู้เป็นสายสืบความมาบอกว่ามีทรัพย์มากมาย
แต่ไปปล้นไม่ได้จริงคงว่า พวกผู้ร้ายทำอย่างไร แก่ผู้เป็นสายข้างหรือไม่

ตอบว่า ไม่ได้ทำอะไร เช่นแต่ถ้าจับได้ว่าเป็นคนเหลวไหลที่หลัง
มาออกความอะไร ก็ไม่ใคร่เชื่อกัน

๖๙ ถามว่า เวลาเมื่อปล้นแล้ว พวกผู้ร้ายหลบหนีไปที่ใด

ตอบว่า ผู้ร้ายในดินนั้น คนใดได้ลาผู้ใหญ่บ้านไว้ว่าจะไปทางไกล
 ปล้นแล้วก็รีบออกให้พ้นดินเสียในเวลากลางคืน ถ้าไม่ไ้ลาผู้ใหญ่บ้าน
 ไปนอนอยู่เสียที่บ้านเรือน เมื่อผู้ใหญ่บ้านมาไ้ถามตรวจตรา ก็หา
 พยานบอกว่าไ้นอนอยู่บ้านเรือนในวันนั้น

๗๐. ถามว่า ปล้นบ้านเรือนใช้ช้ขวากไว้คักคนติดตามหรือไม่

ตอบว่า ปล้นเรือนไม่ค้องใช้ช้ขวาก ใช้ช้ขวากแต่ในการปล้นโค
 กระบือ

๗๑. ถามว่า ทำไมปล้นเรือนจึงไม่ใช้ช้ขวาก

ตอบว่า การใช้ช้ขวากนั้นลำบากอยู่ที่ค้องทำไว้ก่อน และเวลา
 เอาขวากไปค้วย ถ้าเขาเห็นก็เปนอันรู้ว่าเปนผู้ร้าย จะแก้ตัวไม่ไ้เหมือน
 ปล้นผาอาวุธ จึงใช้ช้ขวากแต่ที่จำเป็น การปล้นเรือนไม่จำเป็นจะค้องใช้
 เพราะปล้นแล้วพวกผู้ร้ายกลับข้อออกมาถึงทุ่งหลังบ้าน ต่างคนก็แยกย้าย
 กันไปไม่มีร่องรอยจะติดตามกันไ้ แต่ปล้นไ้โคอันโคกระบือมีรอยโค
 กระบือให้เจ้าของติดตามไ้ จึงค้องใช้ช้ขวากคักเจ้าของที่ติดตาม

๗๒. ถามว่า วิธีปล้นโคกระบือนั้นอย่างไร

ตอบว่า การปล้นโคกระบือเปนสองอย่าง คือ ปล้นโคกระบือ
 ที่ข้งคอกค้องปล้นกลางคืน แต่ปล้นไ้ฝูงโคกระบือที่ปละปล้อยไว้ ใน
 ทุ่งนั้นปล้นกลางวัน

๗๓. ถามว่า ทำไมจึงค้องปล้นกลางคืนอย่างหนึ่งกลางวันอย่างหนึ่ง

ตอบว่า โคกระบือที่ซึ่งคอกมักจะขอยืมขาน เขาไปปล้นกลางวัน เขาเห็นตัวปล้นไม่ได้ จึงต้องปล้นกลางคืนทำนองปล้นเรือน แต่โคกระบือที่เขาปล่อยเลี้ยงนั้น ถ้าเขาไปเลี้ยงไว้ ริม ๆ บ้างก็ปล้นกลางวันได้ เพราะผู้ร้ายเคียวมาในบ่าพวงเจ้าของไม่เห็นตัว พอไล่ล่อออกก็ไล่ต้อนโคกระบือเข้าพวงไปที่เคียว

๑๔ ถามว่า ผู้ร้ายจะปล้นกระบือในคอกเวลากลางคืนนั้น จัดอะไรเตรียมการอย่างไร

ตอบว่า จัดเหมือนกับปล้นเรือน ฉีกกันแต่เมื่อผู้ร้ายเข้าไปถึงคอกกระบือแล้ว ก็เอาขี้ระดมยิงเข้าไปตามห่างที่คนนอนเฝ้า ให้คนเฝ้าตกใจหนีไปแล้ว ก็เข้าถอกคอกไล่กระบือไป

๑๕ ถามว่า เมื่อปล้นได้กระบือไปแล้ว ไปทำอย่างไรต่อไป

ตอบว่า เมื่อต้อนไปถึงที่เปลี่ยวก็ชุมนุมกันแบ่งกระบือที่ปล้นได้

๑๖ ถามว่า วิธีแบ่งกระบือที่ปล้นได้นั้น ทำอย่างไร

ตอบว่า มีวิธีแบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ แต่ก่อนมักแบ่งแยกกันไปขายใครขายได้เงินเท่าใดก็เอามารวมกัน แล้วจึงคิดหักทุนและแจกส่วนกำไรกัน อย่างแบ่งทรัพย์สินที่ปล้นเรือนได้ แต่เดี๋ยวนี้ใช้วิธีแบ่งอีกอย่างหนึ่งคือเมื่อต้อนกระบือไปถึงที่ชุมนุมแล้วพิจารณากระบือทุก ๆ ตัว รวมเป็นราคาเงินปล้นได้ในคราวนั้นเท่าใด หักใช้ทุนเท่าใด คงเหลือเป็นส่วนแบ่งให้คนละเท่าใด คิดจำนวนเงินทรายคั่งแล้ว จึงขายกระบือ

เหล่านั้นตามราคาที่เขาได้แก่ผู้ขายในพวกตนเอง แล้วแต่ใครจะรีบซื้อไป
ก็ดี ถ้ารีบซื้อไปขายได้เกินราคาที่ดีก็เป็นกำไรของผู้ขาย ถ้าไปขาย
ถูกกับผู้มีรายชอกต้องเขาเนอ ผู้ขายชอกต้องเสียตามราคากระชอก
ที่รีบซื้อไป

๑๗ ถามว่า ปล้นกระชอกกลางคืนใช้ขวากหรือไม่

ตอบว่า ไม่ต้องใช้ ใช้แต่ปล้นไล่ฝูงกลางวัน

๑๘ ถามว่า ปล้นกระชอกกลางคืนทำไมจึงไม่ต้องใช้ขวาก

ตอบว่า พอตอนออกมาจากคอกถึงที่แย่งแล้ว กระชอกก็แย่ง
แยกย้ายกันไปในเวลากลางวัน ไม่มีร่องรอยเจ้าของจะติดตามได้ทันที
แต่การปล้นไล่ฝูงกระชอกในเวลากลางวันนั้น พวกเจ้าของมักจะติดตาม
ไปโดยเร็ว ต้องรีบซ่อนหนีไปให้ไกลจึงจะไต่แย่งกันได้ การที่ซ่อน
กระชอกไปทั้งฝูง บ่อมมีรอยให้พวกเจ้าของผู้ติดตามสังเกตได้ทันที จึง
ต้องใช้ขวากและต้องคิดอ่านกลบเกลื่อนรอยกระชอกให้สูญ

๑๙ ถามว่า การปล้นไล่ฝูงกระชอกกลางวันนั้น ทำอย่างไร

ตอบว่า ต้องนัดประชุมผู้ร้ายเลียงกันอย่างปล้นกลางวัน แต่เลียง
กันในเวลาเช้า แล้วก็พากันออกเคียวไปปักหลายหนอระจนได้เวลา
ตะวัน ๒ โมง ก็ออกเคียวเข้าพงค้ำไปยิงที่เลียงกระชอก ให้พวกผู้ร้าย
ต่างถนัดออกยิงไล่คนเลียงกระชอกให้หนีเสียก่อน แล้วต้อนกระชอกเข้าพง
ค้ำกระชอกเข้าในพงแล้วพวกผู้ร้ายจึงจะเข้าช่วยกันต้อนไปใต้ทั้งหมด และ
วิธีกลบเกลื่อนรอยนั้นคือ ถ้ารู้ว่าทางกระชอกฝูงที่เขาเลียงมีอยู่ทาง

ไหนถ้าพอจะค่อนข้างไปเข้าทางใด ก็ค่อนข้างเข้าทางกระเบื้องไปไกล ๆ แล้ว จึงแยกไปเสียทางอื่น เพราะทางกระเบื้องนั้นกระเบื้องมักจะเคียวอยู่เสมอ ถ้ากระเบื้องเคียวเหยียบขรอยกระเบื้องที่ค่อนข้างไปพักเคียวรอยก็ปนกันเลื่อนไป ไม่เป็นที่สังเกตของพวกเจ้าของใด

๘๐. ถามว่า ปลิ้นไล่ฝูงโคกระเบื้อง ทำไมจึงปลิ้นเวลาบ่าย

ตอบว่า ถ้าปลิ้นเวลาเช้ากระเบื้องไปถูกแดดจัด ก็หอยเปลี่ยค่อนข้างไปไม่ได้ไกล จึงต้องปลิ้นเวลาบ่าย ไล่ค่อนข้างไปในเวลาแดดอ่อนค่อนข้างไปไต่จันตลอคคั้น กระเบื้องไม่หอย

๘๑. ถามว่า ขวากที่ใช้นั้น อย่างไร

ตอบว่า ขวากที่ใช้นั้นเป็น ๓ อย่าง คือขวากกระจิบอย่าง ๑ ขวากคนอย่าง ๑ ขวากม้าอย่าง ๑ ทำด้วยไม้รวกทั้ง ๓ อย่าง

ขวากกระจิบนั้นผูกเป็น ๔ คม ทั้งลงคกงมีคมขึ้นตั้งอยู่ไม่ต้องขักใช้ได้ในกาบขั้วจันทันค้อน แต่ทำยากและเอาไปยากผู้ร้ายไม่มีใครใช้

ขวากคนนั้นมี ๓ ขนาด ขนาดเล็กสำหรับขักให้คำทำอย่าง ๑ ขนาดกลางสำหรับขักให้คำหน้าแข้งอย่าง ๑ ขนาดยาวสำหรับขักให้คำโคนขาอย่าง ๑ แต่ขนาดเล็กเป็นคักว่าทุกอย่าง เรียกว่าขวากขุนต่านเหลาค้วยไม้รวกแบน ๆ เสียมปลายให้แหลมหยักปลายเป็นเงี่ยงสนไฟ เสียมพอเปราะ ขักไว้พอเสมออดหญ้า พอเหยียบเข้าก็เท่าทูลุและหักคาเท่าที่เคียว ผู้ร้ายใช้ช้อย่างนี้มาก อย่างกลางอย่างใหญ่ไม่มีใครใช้

ขวากมันนั้น เขาไม่รวกทั้งลำมาผ่าปลายเสียมาให้แหลม เอาไม้
ค้ำข้างออกเป็น ๒ ขา ชักไว้สำหรับให้ตัวออกมาหรือกระโดดขึ้นตาม
แต่ต้องชักทฤษฎีสูง ๆ

๘๒ ถามว่า ทางที่ตอนกระโดดไปที่ เป็นทุ่งกว้าง ทำไมจึงจะรู้ว่า
เจ้าของจะเคียวทางนั้น ๆ จะได้ชักขวากชักไว้ให้ถูก

ตอบว่า ทางที่ตอนฝนกระโดดมักเป็นป่าพง เจ้าของต้องเคียวตาม
รอยโคกระโดดที่ตอนนั้นไป จะบอกไปทางอื่นไม่ได้ จึงเป็นที่ชักขวากชักไว้
อย่าง ๑ อีกประการหนึ่งเมื่อตอนไปได้ไกลแล้ว มีหนองน้ำหรือมี
ต้นไม้ที่ผล ทางที่จะลงหนองน้ำแลทางที่จะเข้าโคนต้นไม้ นั้น ก็เป็นที่
ชักขวากชักไว้ อีกอย่าง ๑ เพราะเจ้าของติดตามย่อมเห็นคเหินยอย
เมื่อลงหนองน้ำคงจะอยากน้ำ หรือเห็นผลไม้ที่พอจะกินได้ก็คงจะ
อยากกิน บางทีเข้าไปถูกขวากในที่ชนคนก็มี

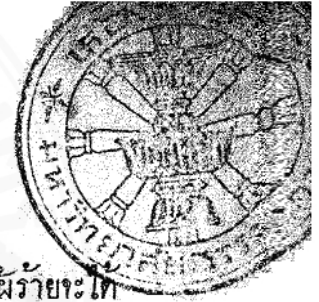
๘๓ ถามว่า ทำไมจึงต้องใช้ขวาก

ตอบว่า เจ้าของเคียวตามได้เร็วกว่าที่จะตอนกระโดดขึ้น และถ้าถึง
กระโดดที่จะขึ้นตอนไปได้พักเดียวไม่เท่าใดนัก เพียงคั้นหนึ่งกับครึ่งวัน
ก็ทยอยอ่อน

๘๔ ถามว่า วิธีแย่งกระโดดที่ปล้นไล่ฝูงโคนั้น เป็นอย่างไร

ตอบว่า แย่งเหมือนกับกระโดดที่ปล้นไล่จากคอกในเวลากลางคืน
แต่ต้องไล่ไปจนตกหรือจนรุ่งเช้า จนเห็นว่าพันทเจ้าของจะติดตามทัน
แล้วจึงแย่งกัน

๘๕ ถามว่า การที่ปล้นเรือนกับปล้นโคกระบือนั้น ผู้ร้ายจะไต่
ประโยชน์ในอย่างไรไหนมากกว่ากัน

ตอบว่า ถ้าจะว่าโดยส่วนประโยชน์ที่เป็นตัวเงินแล้ว ปล้นโค
กระบือได้ประโยชน์มากกว่า แต่ปล้นโคกระบือลำบากกว่าปล้นเรือน
อยู่ที่ปล้นไปแล้วต้องรีบขายโคกระบือไปให้พ้นมือเสียโดยเร็วอย่าง ๑ และ
ต้องเลือกทางที่จะซ่อนโคกระบือไปขาย อย่าให้ต้องถูกจับกลางทาง
อย่าง ๑

๘๖ ถามว่า โคกระบือที่ปล้นได้นั้น ขายในแขวงเดียวกันหรือ
ผู้ร้ายต้องพาไปขายต่างแขวง

ตอบว่า ที่ขายในแขวงนั้นหรือในเมืองนั้นเอง เป็นอันไม่มี ต้อง
พาไปขายต่างเมืองดังเช่นกระบือที่ปล้นได้ในแขวงเมืองปทุมธานี ต้อง
พาไปขายในแขวงกรุงเก่าหรือแขวงสุพรรณ นครไชยศรี ถ้ากระบือ
กรุงเก่า สุพรรณ นครไชยศรี ก็ต้องพามาขายเมืองปทุมธานีแล
นนทบุรี ดังนี้เป็นตัวอย่าง

๘๗ ถามว่า ที่ว่าผู้ร้ายจะต้องรีบขายโคกระบือที่ปล้นได้ไปเสีย
โดยเร็วนั้น ทำอย่างไรจึงจะขายได้โดยเร็ว

ตอบว่า ก่อนที่ผู้ร้ายจะปล้นโคกระบือ ต้องสืบสวนให้รู้เสียก่อนว่า
ผู้ใดจะรับซื้อ คำอธิบายนั้น ๆ จะรับซื้อจึงปล้น ถ้ายังหาที่ขายไม่ได้
ก็ไม่ปล้น

๘๘ ถามว่า คนชนิดใดเป็นคนรับซื้อโคกระบือ

ตอบว่า พวกที่เป็นหัวหน้าก็เลงเป็นคนรับซื้อโคกระบือ ผู้ขายทุกคน
 ลงที่เป็นนักเลงเก่า ๆ ก็มีบ้านเรือนขางที่เป็นกำนันบ้าง ผู้ใหญ่บ้าน
 บ้าง ที่เป็นกรมการชั้นเก่า ๆ ก็มีบ้างเป็นผู้รับซื้อก็มี แต่ผู้รับซื้อ
 โคกระบือผู้ขายมีเป็นสองชนิด คือชนิดหนึ่งมีมาเท่าใดเป็นผู้รับซื้อหมด
 อีกชนิดหนึ่งที่ไม่สู้กล้านักมักจะเลือกซื้อ

๘๘ ถามว่า คนชนิดใดที่รับซื้อไม่เลือก คนชนิดใดที่เลือกซื้อ

ตอบว่า คนที่มีทรัพย์มากและเป็นคนกว้างขวางมีพวกพ้องต่างเมือง
 มาก คนชนิดนี้รับซื้อไม่ใคร่เลือก เพราะมีทุนพอจะซื้อและมีกำลัง
 พอจะเลือกไล่ส่งโคกระบือไปต่างแขวงต่างเมืองได้ โดยเร็ว เสมอรับซื้อ
 ไว้ในเวลากลางคืนพอเช้ามีคักส่งกระบือต่อไป ไม่ทันให้ผู้อื่นเห็นได้
 ว่าได้รับซื้อไว้ แต่นักเลงที่กำลังพาหนะน้อยไม่ใคร่กล้ารับซื้อโคกระบือ
 จึงต้องเลือก

๘๙ ถามว่า ที่เลือกนั้นเลือกอย่างไร

ตอบว่า การที่เลือกนั้น เลือกว่าเป็นกระบือที่ปลิ้นเอามาหรือลัก
 เอามา เรียกว่ากระบือร้อนหรือกระบือเย็น ถ้าเป็นกระบือร้อน คือ
 ที่ปลิ้นเอามา จะต้องรับส่งต่อไปโดยเร็ว ผู้ซื้อไม่ใคร่ให้ราคาสูง ถ้า
 เป็นผู้ไม่มีกำลังพาหนะก็ไม่กล้ารับซื้อทีเดียว ถ้าเป็นกระบือเย็น คือ
 ลักเอามาพอจะเอาไว้ได้หลายวัน ไม่ต้องรีบร้อนส่งไปก็ทนก็ขายได้
 ง่ายและได้ราคามากขึ้น

๙๐ ถามว่า เมื่อผู้ขายขายกระบือต้องบอกแต่ว่า เป็นกระบือร้อน
 หรือเย็นเท่านั้นหรือ

ตอบว่า ต้องบอกให้เขารู้ก่อนว่าเป็นกระเบื้องมาแต่บ้านไหนอย่างไร
เมืองไหน และเป็นกระเบื้องของใคร เจ้าของเป็นคนมีกำลังพาหนะหรือ
เป็นแต่ราษฎรสามัญ ข้อความเหล่านี้เป็นข้อสำคัญที่เขาจะต้องรู้ เขาจะ
ได้รู้ว่าจะต้องส่งต่อไปทางไหนและต้องระวังอย่างไร ต้องบอกที่มา
ของกระเบื้องให้ทราบกันต่อไปในพวกบริษัทโคกระเบื้องผู้ร้ายดังนี้ จนถึง
ที่ใกล้เห็นเกินการติดตามแล้วจึงจะได้เอาออกใช้สอย ชื่อขายเป็นกระเบื้อง
ในท้องที่

๙๒ ถามว่า ทำไมโคกระเบื้องที่ปล้นมาจึงขายได้ราคาน้อย ส่วน
โคกระเบื้องที่ลักมาจึงขายได้ราคาแพง

ตอบว่า โคกระเบื้องที่ปล้นเพราะมีเหตุปล้นสดมภ์ เจ้าพนักงานมัก
จะติดตาม ถ้าเป็นกระเบื้องที่ลอบลักเอาไปเจ้าพนักงานไม่มีใครติดตาม
จึงไม่มีเหตุระแวงแก่ผู้รับซื้อเหมือนโคกระเบื้องที่ปล้น อีกประการหนึ่ง
โคกระเบื้องที่ปล้นมักจะเป็นคราวละมาก ๆ แต่โคกระเบื้องที่ลักนั้นคราวละตัว
๒ ตัว แม้กำลังในพวกเจ้าของที่จะออกติดตามก็ผิดกัน

๙๓ ถามว่า ถ้าเช่นนั้นผู้รับซื้อโคกระเบื้องของผู้ร้าย ก็สมควรเป็น
แต่คนกลาง หากำไรในกระบวนรับซื้อขายเช่นนั้นหรือ

ตอบว่า เป็นเช่นนั้น ผู้ที่รับซื้อโคกระเบื้องจากผู้ร้ายที่จะเอาไว้ใช้สอย
เองเป็นไม่มี เป็นแต่รับซื้อไว้แล้วก็ส่งไปขายจนราคาเอากำไรต่อ ๆ
กันไป เพราะฉะนั้นราคาโคกระเบื้องที่ผู้ร้ายปล้นสดมภ์หรือลักมา ถ้ายัง
ขายใกล้ฉันทิมได้เท่าใด ก็ยังได้ราคาแพงขึ้นทุกที ยิ่งขายใกล้ก็ยิ่ง
ได้ราคาน้อย

๕๕. ถามว่า ถ้าไม่มีผู้เฒ่าใจคอยรับซื้อโคกระบือโจรผู้ร้าย โคกระบือที่ปล้นสดมภ์ไป จะขายอย่างไรได้บ้างหรือไม่

ตอบว่า ถ้าไม่มีนักเลงคอยรับซื้อโคกระบือโจรผู้ร้ายแล้ว โจรผู้ร้ายก็ไม่อาจจะปล้นสดมภ์โคกระบือไปได้ เพราะโคกระบือเป็นสัตว์ใหญ่ ปล้นสดมภ์ได้ไปแล้วจะซ่อนเร้นไว้ก็ไม่ได้ ถ้าจะพาไปเที่ยวเร่ขายก็คงจะเกิดสงสัยจับกุมกันขึ้น ถึงมีนักเลงคอยรับซื้ออยู่อย่างทุกวันนี้พวกผู้ร้ายที่ปล้นโคกระบือไป กว่าจะถึงที่ขายได้ก็แสนลำบาก ต้องบุกป่าฝ่าพงไปทางวันหนึ่งสองวันจึงจะถึงที่ขาย

๕๕. ถามว่า ที่ว่าต้องระวังอย่าให้ถูกจับกลางทางนั้น คือระวังอย่างไร

ตอบว่า การค้อนโคกระบือที่ปล้นแล้วไป จะเที่ยวในท้องทุ่งนาคู่เคียนไม่ได้กลัวเขาจะเห็น ถ้ามีที่ป่าพงพอจะเที่ยวได้ต้องเที่ยวไปในป่าพงที่รก ถ้าจะเที่ยวที่ทุ่งต้องเที่ยวแต่เวลากลางคืน และต้องระวังหลีกเลี่ยงโรงพัก พลตระเวนและตำรวจ และหลีกเลี่ยงที่ผู้ใหญ่นานที่เป็นคนแข็งแรงในราชการด้วย

๕๖. ถามว่า ทำไมจึงต้องเที่ยวหลีกเลี่ยงท้องที่ผู้ใหญ่นานที่แข็งแรงในราชการ

ตอบว่า ถ้าไปเจอผู้ใหญ่นานที่แข็งแรง เขาตีเกราะเรียกลูกบ้านออกช่วยกันไล่เขาพักเดียว ผู้ร้ายก็ต้องทิ้งโคกระบือ ดังเช่นผู้ร้ายปล้นกระบือไปจากเมืองปทุมธานีเมื่อเดือนกรกฎาคมนี้ จะพากระบือไปขาย

เมืองสพรรณขจรผ่านไปในท้องที่ผู้ใหญ่นานๆ คีเกราะเรียกลูกบ้านออก
ได้พักเดียว ผู้ร้ายก็คองทงกระชอกหมก

๘๘ ถามว่า ทำไมผู้ร้ายจึงรู้ว่าผู้ใหญ่นานคนโตแข็งแรงและ
คนโตไม่แข็งแรง

ตอบว่า ชื่อนผู้ร้ายต้องสืบสวนอยู่เสมอ เพื่อให้รู้ว่ากำนันผู้
ใหญ่นานคนโตเห็นแก่ราชการแข็งแรง คนโตเป็นคนอ่อนแอและคนโต
เป็นนักเลง ผู้ร้ายยำเกรงผู้ใหญ่นานที่แข็งแรงคนโต ก็พอใจผู้ใหญ่นาน
ที่เป็นนักเลงคนนั้น เพราะผู้ใหญ่นานเป็นผู้มีอำนาจกล่าวลูกบ้านได้
ถ้าผู้ใหญ่นานสนใจด้วยผู้ร้าย ผู้ร้ายไปมาอาศัยผู้ใหญ่นานก็ไม่มีใคร
จับกุม

๘๘ ถามว่า ผู้ร้ายเกรงกลัวพลตระเวนและตำรวจภูธร กับผู้ใหญ่นาน
ที่เป็นคนแข็งแรงในราชการนั้น จะเกรงทางไหนมากกว่ากัน

ตอบว่า เกรงผู้ใหญ่นานที่เป็นคนแข็งแรงมากกว่า เพราะผู้
ใหญ่นานมีอยู่ทุกแห่ง และเป็นผู้รู้จักผู้คนมาก ถ้าเป็นคนแข็งแรงแล้ว
ก็อาจจะเรียกลูกบ้านออกช่วยเป็นกำลังได้มาก ๆ ส่วนพลตระเวนและ
ตำรวจภูธรนั้น ผู้ร้ายเกรงมากแต่ในลำแม่น้ำ แต่ส่วนชนบทพลตระเวน
ตำรวจภูธรโดยปรกติอยู่แต่ตามโรงพัก ผู้ร้ายรู้แห่งว่าโรงพักอยู่ที่ใดไม่
ทำร้ายในที่ไกล และไม่ค้อนโคกระชอกที่ปล้นสดมภ์ไปใกล้ โรงพักก็
แล้วกัน บางที่โรงพักซึ่งไปตั้งอยู่ในที่เปลี่ยวนานๆ เข้า พวกตำรวจภูธร

และพลตระเวนซึ่งประจำโรงพักนั้น ไปเที่ยวเตร่เล่นชอปปอเป็นเพื่อนฝูง
กับพวกนักเลงไปก็มี การขนขกที่ผู้ร้ายเกรงตำรวจและพลตระเวน
มากอยู่ แต่เมื่อค้อนฝูงโคกระบือไปมาก ๆ ถ้าตำรวจหรือพลตระเวน
ติดตามไม่ทันแล้วเอาไปไม่ใคร่ได้ ทั้งเช่นปล้นที่บางซอ พวกตำรวจ
เมืองสุพรรณติดตามมาจนถึงทุ่งลานเท ผู้ร้ายก็ต้องทิ้งกระบือเอาไปไม่ได้

๙๘ ถามว่า ตำรวจในเวลากลางคืนเขาก็ออกเคียวตรวจตรา
อยู่เสมอ จะว่าเขายู่แต่โรงพักอย่างไร

ตอบว่า ตำรวจออกตรวจในเวลากลางคืนจริง แต่เวลาตำรวจ
ไปตรวจมักตรงไปถามเหตุการณที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน ถึงผู้ร้ายจะแอบ
แฝงอยู่ในหมู่บ้านนั้น ก็พอรู้ตัวมีเวลาหลบหนีไปได้

๑๐๐ ถามว่า ในการที่เจ้าพนักงานติดตามสืบจับผู้ร้าย ๆ ต่อผู้
เจ้าพนักงานอย่างไรบ้างหรือไม่

ตอบว่า ไม่เคยได้ยินว่าผู้ร้ายคิดอ่านต่อสู้อย่างใด เห็นคิดแต่
จะหนีอย่างเดียว ที่ต่อสู้เห็นมีแต่ผู้ร้ายใจฉกรรจ์เช่นอ้ายรักก็ต่อสู้แต่
เวลาจวนตัว เมื่อเจ้าพนักงานจะจับ

๑๐๑ ถามว่า ได้ยินว่าผู้ร้ายคิดจะปล้นโรงพักตำรวจที่ลานเท
ครั้งหนึ่งจริงหรือ

ตอบว่า ได้ยินแต่อ้ายรักกับอ้ายของพุกว่า ๆ ถ้าจะปล้นโรงพักที่
ลานเทเขาจับตำรวจก็จะได้ เพราะบางเวลามีตำรวจอยู่รักษาโรงพัก
นั้นเพียง ๒ คน ๓ คน เช่นแก่พุก ๆ อย่างนี้ ไม่ปรากฏว่า ได้คิด

อำนาจที่จะปล้นสดมภ์ แต่ที่ใดถึงคิดอ่านกันจริง มีครั้งหนึ่ง เมื่อ
เมืองปทุมธานีจับเอาชายเรือมาขังไว้ ทศพรเมืองปทุม พวกผู้ร้าย
ได้ประชุมปรึกษากันว่าจะไปปล้นแหกตวงแก่เอาชายเรือออก แต่ยังไม่ทัน
ทำการ ฝรั่งเจ้าชายของหัวหน้ผู้ตนคิดไปได้เสีย ก็เป็นอันเลิกกันไป

๓๐๒ ถามว่า ถ้าผู้ร้ายรู้ว่าเจ้าพนักงานเอาชายเรือ ผู้ร้ายคิดหลบ
เลียงหลีกหนีอย่างไร

ตอบว่า ถ้าได้ความว่าเจ้าพนักงานเอาผู้ร้าย รอดย ด้งเช่นเขาจับ
พวกเพื่อนไปได้ข้างแล้ว ผู้ร้ายก็หลบหนีไปอยู่เสียต่างเมือง ที่เป็น
คนไม่มีภูมิลำเนาอพยพไปอยู่เสียเมืองอื่นที่เดี๋ยวกมี ที่มีไร่นายันเรือน
เป็นภูมิลำเนามั่นคง ก็หลบไปอยู่เมืองอื่นเสียชั่วคราวหนึ่ง แล้วคอย
สืบสวนฟังคพอเห็นการสืบสวน ค่อยซาลงก็กลับไปเยี่ยมบ้านเป็นครั้งเป็น
คราว แรกไปแต่เวลากลางคืน แล้วค่อยไปในเวลากลางวัน ไปๆ มาๆ
จนเห็นว่าการสืบสวนสงบสงัดแล้ว ก็กลับไปอยู่บ้านดังเก่าเป็นดังนี้
โดยมาก แต่บางคนหลบหนีแล้วเลยไปเป็นผู้ร้ายใจฉกรรจ์ก็มี ดัง
เช่นอ้ายรัก แต่เดิมก็เป็นแต่ผู้ร้ายลักกระบือ ผู้ใหญ่จับกระบือได้
อ้ายรักขี้ใจยิงผู้ใหญ่นตาย แล้วอ้ายรักก็เลยหนีออกอยู่ที่เปลี่ยว
เที่ยวประพฤติชั่ว เป็นผู้ร้ายใจฉกรรจ์ฆ่าผู้พันคน ปล้นสดมภ์มาจนกระทั่ง
เจ้าพนักงานยิงตายเสียเมื่อเร็ว ๆ นี้

๓๐๓ ถามว่า ถ้าเขาจับพวกเพื่อนไปชำระ พวกผู้ร้ายไปติดตาม
สังเสียและช่วยเกอหนีอย่างไรบ้าง

ตอบว่า เคยทราบว่าพวกผู้ร้ายที่ไปปล้นด้วยกัน เขาไปรับเป็น
 พยานฐานที่ให้อ่านที่เขาจับไปได้ แก่กันหลุมมาได้มีอยู่บ้าง นอก
 จากนี้ไม่ปรากฏว่าช่วยเหลือเกื้อหนุนกันอย่างไร ใครถูกจับไปแล้วก็
 เป็นภาระของญาติพี่น้องคนนั้น

๑๐๔ ถามว่า ผู้ร้ายที่ลี้ภัยกระโดดเขาบดระตัว ๒ ตัวนั้น คือ พวก
 ผู้ร้ายที่ปล้นสภามณฑลหรือพวกอื่น

ตอบว่า ผู้ร้ายลี้ภัยกระโดดนั้นไม่มากนัก เพราะการ
 ลี้ภัยกระโดดเหมือนเป็นวิชาเบื้องต้นของบรรดาคนที่จะเป็นนักเลง ตั้งแต่
 พอเป็นหนุ่มเที่ยวเสพสุรายาฝิ่นหรือเล่นเบี้ยพอใจแตกแล้ว จะต้องการ
 เงินก็มักหันเข้าเล่นทางลี้ภัยกระโดดก่อน ต่อมาคนชำนาญการลี้
 ภัยกระโดดแล้วพอใจจะทำการให้ร้ายแรงต่อไปอีก จึงทำการปล้นสภามณฑล
 เพราะฉะนั้นบรรดาผู้ร้ายปล้นสภามณฑลย่อมชำนาญการลี้ภัยกระโดดทุกคน แต่
 ถ้าทำการถึงปล้นสภามณฑลแล้ว ชอบปล้นมากกว่าลี้ภัย เพราะได้มากกว่า
 แต่ก็คงลี้ภัยบ้างในเวลาว่าง ๆ หรือที่ได้โอกาสสยเหมาะสมไม่ลำบาก
 ทั้งเวลาไปเที่ยวเตร่กลับมาเห็นใครปล้นอะไรไว้ลี้ภัยคนเลี้ยง ก็จับขมิ้น
 เขามาเสีย แต่ไม่ตั้งความพากเพียรจะลี้ภัยกระโดด พวกที่พากเพียรเขา
 เป็นธุระในการลี้ภัยกระโดดนั้น มักจะเป็นผู้ที่แรกเป็นนักเลงหรือคนหา
 กินในกระบวนลี้ภัยกระโดดมานาน ๆ แต่ไม่พอใจจะทำการต่อไปถึง
 ปล้นสภามณฑล ก็ยังลี้ภัยกระโดดอยู่อย่างนั้น

๑๐๕ ถามว่า วิธีลี้ภัยกระโดดนั้นทำอย่างไร

ตอบว่า การลักโคกระบือเป็น ๒ อย่าง คือลักโคกระบือที่เต็ก
 เขาไปเลี้ยงตามทุ่งเวลากลางวันอย่างหนึ่ง ถอดคอกลักโคกระบือที่เขา
 ขังไว้ในเวลากลางคืนอย่างหนึ่ง

วิธีลักโคกระบือที่เต็กเลี้ยงตามทุ่งนานั้น นอกจากลักกระบือที่
 หลงไปลี้บุตรเจ้าของ วิธีลักทำกันอยู่ ๒ อย่าง คือค้อนกระบือของ
 คนผ่านไปในฝูงกระบือที่เต็กเลี้ยง เพื่อประสงค์ให้กระบือของเต็กคิด
 ฝูงกระบือของตัวไปตัวหนึ่งสองตัว ถ้าเต็กรู้ทันก็แล้วไป ถ้าไม่รู้ทัน
 ก็ค้อนเลยเอาไปขายเสีย นี่เป็นวิธีอย่างง่าย อีกอย่างหนึ่งนั้น หากใคร
 เป็นสายไปลื้อเต็กเลี้ยงกระบือให้ไปอาบน้ำหรือไปมั่วเล่นอะไรเสียให้ลี้บตา
 ทางนี้ผู้ร้ายก็ลักกระบือไป ๒ ตัว ๓ ตัวตามแต่จะได้อ

วิธีลักตักคอกอนั้น ต้องมีพวกเพื่อน ๓ คน ๔ คนไปด้วยกันใน
 เวลากลางคืน ไปคอยชุมนุมอยู่จนเห็นคนเฝ้ากระบือหลับจึงลอบเข้าไปตัก
 คอกลักกระบือไปตามแต่จะได้อ ถ้าเจ้าของตนหรือรู้ทันก็ต้องหนี

การลักกระบือต้องพากเพียรล่ายากยากที่จะได้อ ถึงจะได้อก็ไม่ใคร่
 ได้อเท่าใด เพราะฉะนั้นพวกผู้ร้ายที่เคยได้อในการปล้นสดมภ์แล้ว จึง
 ไม่ใคร่ชอบลักกระบือ

๓๐๖ ถามว่า กระบือที่ลักเขาไปได้อเอาไปขายอย่างไร

ตอบว่า กระบือที่ลักเขาไปได้อ พาไปเลี้ยงพอพ้นถิ่นที่อยู่ของ
 เจ้าของแล้ว ก็ไม่ต้องรีบร้อนพาหนีนัก บางทีก็เอาไปขายแก่นักเลงใน
 ถิ่นนั้น บางทีก็เอาไปขายแก่นักเลงซึ่งเป็นผู้รับซื้อโคกระบือที่ผู้ร้ายปล้น

๓๐๗ ถามว่า ผู้รับชื้อกระเบื้องที่ลบก ธิษชื้อไว้แล้วทำอย่างไร
 ตอบว่า ธิษชื้อไว้แล้วก็ขายส่งต่อไป แต่ไม่ธิษชื้อรื้อนและไม่มีใคร
 ส่งไปไกลดอย่าง โคกระชื้อที่ผู้รายปล่นมา เพราะเหตุว่ามีทางที่จะหา
 กำไรได้ ในกระบวรธิษได้ถอนอีกอย่าง ๑

๓๐๘ ถามว่า วิธิได้ถอนโคกระชื้อนั้น ทำอย่างไร

ตอบว่า วิธิได้ถอนโคกระชื้อนั้น คือถ้ากระชื้อของใครหา
 เจ้าของไม่ทราบว่ายขายไปทางไหน จึงไปหาพวกนักเลงในถิ่นนั้นจ้ง
 วานให้ช่วยสืบเสาะ ถ้าเจ้าของเป็นนักเลงก็ออกสืบเสาะเอง สืบตาม
 ตามพวกนักเลงต่อ ๆ ไปจนรู้ได้ว่า กระชื้อไปตกอยู่ที่ผู้รับชื้อคนนั้น ๆ
 จึงตรงไปหาผู้รับชื้อบอกว่ายเคยวันกระชื้อของคนนั้น ๆ หาขายมาทางนี้
 เจ้าของอยากจะชื้อได้ ทราบหรือไม่ว่ากระชื้อนั้นอยู่ที่ใดและจะไ้ได้
 หรือไม่ ผู้รับชื้อทำเป็นไกลบอกรว่าไ้ ยินยอมว่ากระชื้อนั้นมาทางนี้ จะลอง
 ไปสืบถามชื้อได้ดู จะให้ค่าไ้สักเท่าใด เมื่อว่าราคากันตกลงแล้ว
 นักเลงก็กลั้มขายออกเจ้าของกระชื้อว่า สืบไ้ข่าวแล้วว่ากระชื้อไปอยู่
 ทางตำบลนั้น ๆ แต่ปกเสี้ยไม่บอกตำบลที่จริงให้เจ้าของทราบ เพราะ
 กลัวเจ้าของจะไปไ้เสียเองตัวนักเลงจะไ้ไ้กำไร เมื่อเจ้าของถามว่า
 เขาจะเอาค่าไ้เท่าใด นักเลงก็ชื้อราคาให้เกินไว้สัก ๒๐ บาทหรือ
 ๓๐ บาท เป็นส่วนกำไรของตัวอีกชั้นหนึ่ง เมื่อเจ้าของตกลงจะไ้
 ถักนักเลงนั้นไม่ไว้ใจเจ้าของก็รับเงินไปไ้เอง ถ้าไว้ใจว่าเจ้าของจะ

ไม่ฟ้องร้องเอาความ ก็พาเจ้าของไปด้วยไปหาผู้รับซื้อ ข้างผู้รับซื้อ
 ยังทำกระบวนออกแอกต่อไปอีกว่า จะต้องไปพดราอันนอนเขาก่อน
 ขอผิดเพี้ยนไปชั่ววันหรือ ครึ่งวัน เป็นแต่รับเงินไว้ในเวลานั้นแล้ว
 ก็กระซิบสั่งให้ลูกสมุนเอากระบือไปผูกไว้ ในป่าแห่งใดแห่งหนึ่ง แล้ว
 ตัวทำไถลหายไ้พอเป็นที่ลับหน้อยหนึ่ง แล้วจึงกลับมายอดกว่าให้ไป
 ตามเอากระบือมาทางนั้น ๆ เถิด ผู้ใดเคียวไปก็พดรากระบือผูกอยู่กลางป่า
 จึงแก้งกลับมา เมื่อจวนจะถึงบ้านเจ้าของต้องปล่อยกระบือนั้นเสียอีก
 ครึ่งหนึ่ง บางทีนึกเลงจับกระบือนั้นไปส่งต่อกำนัน ว่าจับกระบือ
 พลัดไ้ได้ ไม่ทราบว่าจะกระบือของใคร ให้กำนันนำส่งอำเภอโฆษณาการ
 ฝ่ายเจ้าของก็พาตัวพมพู่ไปพดราไปพดราจนต่ออำเภอ ขอรับกระบือนั้นมา
 แต่อย่างที่เมื่อเอากระบือมาปล่อยไว้หลังบ้านแล้ว เจ้าของทำเป็นไปพดรา
 เข้าไปบอกต่อกำนันเป็นคำนี้ว่า เห็นกระบือของคนที่หายมาปล่อยอยู่ไป
 จับมาได้ก็มี วิธีไ้ด่กระบือทำกันดังนี้

๓๐๘ ตามว่า วิธีไ้ด่กระบือทำกันรวนเป็นกลอุบายมาก ยัง
 ไม่เข้าใจซึ่คิดว่าทำไมจึงต้องทำอย่างนั้น เป็นต้นว่าเมื่อเจ้าของไ้ด่กระบือ
 คืนมาแล้ว ทำไมจึงต้องมาปล่อยและร้องให้ โฆษณา

ตอบว่า เพราะเมื่อกระบือหายไปเจ้าของไ้ด่ทำกฎหมายตราสิบ
 ไร่เป็นสำคัญ ถ้าไม่ทำอุบายเช่นนั้นก็กลัวเห็นพดราที่รู้เห็นเป็นใจในการ
 ไ้ด่ถอนโคกระบือกับผู้ร้าย

๓๑๐ ถามว่า ส่วนผู้รับช้อนนันทจริงก็เป็นเพื่อนกันเลขที่ไปขอได้
ทำไมจึงไม่บอกกันตรง ๆ ต้องปกปิดว่ากระเบื้องอยู่ที่ผู้อื่นและต้องเอาไปผูก
ไว้ให้ไปใต้กลางขาค้วยเหตุใด

ตอบว่า ที่ผู้รับช้อนต้องปกปิดเลขผู้ขอไปนั้น เพราะกลัวจะต่อ
ถามราคาเอาค่าไถ่แรงไม่ได้พอต้องการ อีกประการหนึ่งผู้ไปขอไปนั้น
บางทีก็ไม่ใช่เป็นนักเลขที่คุ้นเคยกันนัก จึงต้องทำอุบายไว้เช่นนั้น
ในข้อที่เขาไปผูกไว้ในกลางขาค้วยนั้น เพื่อจะไม่ให้มีพยานปรากฏว่าผู้รับ
ช้อนนี้ หรือคนเลขที่ไปขอได้ก็ เกี่ยวข้องได้รับและมอบกระเบื้อง
ตัวนั้นแก่กัน และไม่ปรากฏว่ากระเบื้องนั้นได้อยู่กับผู้รับช้อนด้วย

๓๑๑ ถามว่า วิธีถอนกระเบื้องนั้นทำอย่างไร

ตอบว่า คล้ายกับวิธีไถ่ ผิดกันแต่ที่นักเลขผู้ตามกระเบื้องไป
ลักกระเบื้องของผู้อื่น หรือไปช้อนกระเบื้องที่เขาลักกันมาพาไปแลกเอา
กระเบื้องที่หายมาให้เจ้าของ ทำอย่างนั้นนักเลขผู้ถอนได้กำไรมากขึ้น
และผู้รับแลกกระเบื้องก็มักจะได้กระเบื้องดีขึ้นกว่าตัวที่รับช้อนไว้ ถ้าไม่ได้
อย่างนั้นก็ต้องเรียกเงินเต็มตัว

๓๑๒ ถามว่า โคนกระเบื้องที่ไถ่ถอนกันนั้น ชั่วแต่โคนกระเบื้องที่
ลักหรือโคนกระเบื้องที่ปล้นสดมภ์ก็ไถ่ถอนกันได้

ตอบว่า ไถ่ถอนกันได้แต่โคนกระเบื้องที่ลักเท่านั้น โคนกระเบื้องที่
ปล้นสดมภ์ต้องรีบส่งไปให้ไกล ไม่มีโอกาสที่จะไถ่ถอนได้

๓๓๓ ถามว่า การลักกระเบื้องที่ละทีละสองตัว มีคนลักมาก ๆ

เช่นนี้ ไม่ถูกกระเบื้องของเพื่อนักเลงกันเองบ้างหรือ

ตอบว่า ถูกเข้าย่อย ๆ เพราะกระเบื้องที่แตกเอาไปเลี้ยงที่กลางทุ่ง
ผู้ร้ายไม่มีใครรู้ว่าเป็นกระเบื้องของใครต่อใคร แต่ถ้าลักเอาไปแล้วติดตาม
ไป ถ้ารู้ว่าเป็นกระเบื้องกันเองก็คืนกระเบื้องและคืนเงินกันตามฐานกันเอง

๓๓๔ ถามว่า ได้ยินว่าผู้ร้ายมีวิธีแก้ตำหนิกระเบื้องได้ จริงหรือ
อย่างไร

ตอบว่า แก้ได้แต่ที่เขา คือกระเบื้องเขาทางแก้เป็นเขารอมได้
อย่างหนึ่ง กระเบื้องเขารอมแก้เป็นเขาขั้ตได้อย่างหนึ่ง กระเบื้องเขาขั้ต
แก้เป็นเขารอมได้ อย่างหนึ่ง แต่กระเบื้องเขารอมจะแก้เป็นเขาทางขั้ต
ออกไปเขาหักแก้ไม่ได้

๓๓๕ ถามว่า วิธีแก้ ทำอย่างไร

ตอบว่า เอาดินพอกศีรษะกระเบื้องก่อนเพื่อกันรอน แล้วเอาน้ำมัน
ปลาทาเขาให้ทั่ว เอาไฟลงจนเขาอ่อน แล้วจึงเอาปลอกเหล็กสวม
เขาคัดให้เป็นรูปตามความพอใจ

๓๓๖ ถามว่า เงินทองที่ผู้ร้ายได้ โดยกระบวรโจรกรรม ผู้ร้าย
เอาไปใช้สอยอย่างไร

ตอบว่า เงินทองที่ได้มาในการปล้นสดมภ์หรือไปทำโจรกรรม
 อย่างไม่เห็นใช้ในการอย่างอื่น นอกจากเป็นการกินกับเล่น
 สองอย่างนี้ ถ้าผู้ร้ายมีเงินติดตัวก็เที่ยวเตร่เลียงคอกันไป และปล้น
 เขยไปจนกระทั่งหมดคเงิน ในการที่จะซื้อหากมีแต่ซื้อปืนผาวุธเครื่อง
 นุ่งห่ม และซื้อโคกระบือของผู้ร้าย แต่ที่จะเอาไปซื้อหาใช้สอยประกอบ
 การทำมาหากินให้ มีกำลัง ขีบริบูรณ์ใน ทางที่จะเลี้ยงชีพโดย สุจริตนั้น
 ไม่มี เป็นความสัจจริงดังนี้

เรื่องสนทนากษัตริย์ผู้ร้ายปล้นนี้ ตั้งแต่โคลงพิมพ์ครั้งแรกเมื่อพ.ศ.๒๔๔๖
 ต่อมาได้สังเกตเห็นส่วนวิธีผู้ร้ายทางอื่น ๆ ได้ความว่าอยู่ในวิธีที่กล่าว
 มาโดยมาก จึงเห็นว่าความคำให้การของผู้ร้ายที่ให้การไว้นั้นเป็นความ
 จริงอันเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่สืบจับและไต่สวนโจรผู้ร้าย ควรจะสังเกตไว้

ชำนาญหอสมุด